

N:o 22.

Kongl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen, med förslag till lag angående ändrad lydelse af 11 kap. rättegångsbalken, till lag angående påföljd i vissa fall af parts uteblifvande i brottmål, till lag om ändrad lydelse af 5 och 6 §§ i förordningen angående ändring i vissa fall af gällande bestämmelser om härads-ting den 17 maj 1872, till lag angående ändrad lydelse af 17 § i lagen om handelsbolag och enkla bolag den 28 juni 1895, till lag angående ändrad lydelse af 41 § i lagen om aktiebolag den 28 juni 1895 samt till lag angående ändrad lydelse af 24 § i lagen om registrerade föreningar för ekonomisk verksamhet den 28 juni 1895; gifven Stockholms slott den 3 februari 1899.

Under åberopande af bilagda i statsrådet och högsta domstolen förda protokoll vill Kongl. Maj:t härmed, jemlikt § 87 regeringsformen, föreslå Riksdagen att antaga härvid fogade förslag till

1:o lag angående ändrad lydelse af 11 kap. rättegångsbalken;

Bih. till Riksd. Prot. 1899. 1 Saml. 1 Afd. 17 Häft. (N:o 22). 1

2:o) lag angående påföljd i vissa fall af parts uteblifvande i brottmål;

3:o) lag om ändrad lydelse af 5 och 6 §§ i förordningen angående ändring i vissa fall af gällande bestämmelser om häradsting den 17 maj 1872;

4:o) lag angående ändrad lydelse af 17 § i lagen om handelsbolag och enkla bolag den 28 juni 1895;

5:o) lag angående ändrad lydelse af 41 § i lagen om aktiebolag den 28 juni 1895; och

6:o) lag angående ändrad lydelse af 24 § i lagen om registrerade föreningar för ekonomisk verksamhet den 28 juni 1895.

Kongl. Maj:t förblifver Riksdagen med all Kongl. nåd och ynnest städse välbevågen.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres sjukdom:

G U S T A F.

L. Annerstedt.

Förslag

till

LAG

angående ändrad lydelse af II kap. rättegångsbalken.

Härigenom förordnas, att II kap. rättegångsbalken skall erhålla följande ändrade lydelse:

II kap.

Om stämning.

1 §.

Vill man vid underrätt till annan kära i tvistemål, låte honom, der ej för visst fall annorledes stadgas, till rätten stämmas efter ty här nedan sägs.

2 §.

Vilja flera kära i mål, som dem alla rör, ege de genom en stämning målet anhängiggöra. Äro flera, som svara skola i samma mål, må de alla genom en stämning kallas.

3 §.

Stämning till häradsrätt gifves af häradsböfdingen.

Häradsböfding ege ock förordna andra skicklige män att stämningar i hans ställe gifva; dock gälle allenast häradsböfdingens stämning, der den, hvilken stämningen kungöres skall, har sitt hemvist utom länet. Förteckning å dem, som äro förordnade att stämningar gifva, skall nnas anslagen å rättens dörr samt i början af hvarje år af härads-

höfdingen insändas till Konungens befallningshafvande för intagande i länskungörelserna.

Stämning till rådstufvurätt gifves af den, som dertill satt är, eller, der sådan ej finnes, af rättens ordförande.

4 §.

Förekommer mot den, hos hvilken stämning sökes, jäf, som i 13 kap. 1 § sägs, vare det ej hinder för honom att stämning utfärda.

5 §.

Då stämning sökes, gifve käranden skriftligen eller muntligen upp hvad han i målet påstår och grunden därför; ege ock säga, huru lång tid han för stämningens kungörande tarfvar.

6 §.

Stämning skall skriftligen utfärdas och deri utsättas, å hvilken ort och dag målet skall till handläggning företagas. Utfärdas stämning till ting, för hvilket tiden annu ej är bestämd, varde i stämningen angifvet, å hvilken rättegångsdag under tinget målet skall förekomma. Gifves stämning efter skriftlig ansökning, skall stämningen derå tecknas. Är stämning muntligen sökt, skall i stämningen sägas hvad käranden påstår och grunden därför, efter den uppgift han derom haft.

7 §.

Stämning skall genom kärandens försörg kungöras svaranden medelst stämningshandlingens öfverlemnande i hufvudskrift eller besannad afskrift.

8 §.

Kungörande af stämning må ej ske der gudstjenst hålles eller sammankomst för gemensam andaktsöfning eljest eger rum; ej heller å allmänt embetsrum under det embete eller tjenst förrättas af den, hvilken stämningen skall kungöras, utan så är, att stämningen rörer sak, som han har att för embetet eller tjensten bevaka.

Mellan klockan nio om aftonen och klockan sex om morgonen vare ej någon skyldig att i sin bostad mottaga stämning.

9 §.

Nu är svaranden veterligen ur riket faren utan att upplysning kunnat vinnas, hvar han sig uppehåller: har han ej hos rätten eller härads höfdingen i den ort, der han senast var i riket boende, anmält viss person, som eger att för honom stämning mottaga, eller anvisning å sådant ombud eljest kunnat erhållas, och förekomma derjemte omständigheter, som utmärka, att han håller sig undan eller att han har för afsigt att för framtiden bosätta sig i främmande land; varde stämningshandlingen införd i allmänna tidningarne tre gånger, minst fjorton dagar mellan hvarje gång, och, der så ske kan, i tidning inom den ort, der han senast i riket bodde, en gång. Derjemte skall, der svaranden inom riket eger känt hemvist, stämningshandlingen eller besannad afskrift deraf fästas å hans husdörr och uppläsas för hans husfolk, om sådant finnes, samt, der han ej har sådant hemvist men eger fastighet inom riket, tillställas den, som förvaltar fastigheten.

Öfver anmälanden angående behörighet att stämning för annan mottaga skall särskild förteckning föras å landet af härads höfdingen och i stad af rätten.

10 §.

Har svarande, som icke veterligen är ur riket faren, å särskilda dagar blifvit i sitt hemvist med stämning sökt, utan att han eller ombud, som eger för honom mottaga stämning, dervid kunnat träffas, och kan ej heller, vid efterfrågan hos hans husfolk eller grannar eller der han tjänst eller näring har, säker anvisning vinnas, hvarest han eller sådant ombud för honom sig uppehåller: förekomma i öfrigt omständigheter, som gifva anledning dertill, att han håller sig undan; varde stämningshandlingen eller besannad afskrift deraf fästad å hans husdörr och uppläst för hans husfolk, om sådant finnes.

11 §.

Der delegare i öskift dödsbo skola stämmas i mål, som boet rör, må stämningen kungöras den, som i boet sitter, ehvad han är delegare eller syssloman; och svare denne de öfrige för att de utan dröjsmål erhålla underrättelse om stämningen.

12 §.

Skall helt byalag stämmas, och äro byamännen flere än tio, må stämningen kungöras sålunda, att besannad afskrift af stämningshandlingen öfverlemnas till en af svarandena att vara för dem alla tillgänglig samt handlingen derefter, med underrättelse hvilken af svarandena bekommit afskriften, uppläses i församlingens kyrka och anslås å rättens dörr. Lag samma vare, der eljest flere än tio skola stämmas i mål, som angår egendom eller rättighet, hvilken är för flera fastigheter samfäld.

13 §.

I mål angående grufva, som tillhör flere gemensamt, må stämning å delegarne kungöras grufföreståndaren; och svare denne delegarne för att de ofördröjligen å stämma eller annorledes erhålla underrättelse om stämningen.

14 §.

Stämning å konkursbo varde kungjord den, som förordnats att boets angelägenheter bevaka, eller, der flere äro dertill förordnade, någon af dem.

15 §.

Är stämning tagen å bolag, förening eller annat samfund, eller å stiftelse eller annan sådan inrättning, varde stämningen kungjord den, som eger att företråda samfundet eller inrättningen, eller, der flere, hvar för sig eller gemensamt, äro dertill behörige, någon af dem. Huru stämning skall kungöras, der styrelse för aktiebolag eller registrerad förening för ekonomisk verksamhet vill kára till bolaget eller föreningen, derom är särskildt stadadt.

Är ej någon satt att företråda samfund, som stämmas skall, men finnes någon, som eger sammankalla dem, hvilka hafva att öfver samfundets angelägenheter besluta, skall stämningen honom kungöras.

16 §.

Då socken, stad eller annan sådan menighet skall stämmas, varde stämningen kungjord den person eller myndighet, på hvilken det ankommer att sammankalla dem, som i afseende å talans utförande i målet hafva att för menigheten besluta.

17 §.

Skall härad eller tingslag stämmas, varde stämningshandlingen uppläst i kyrkorna i de församlingar, som till häradet eller tingslaget höra, samt å rättens dörr anslagen. Stämning å de väghållningsskyldige i härad, tingslag eller annat väghållningsdistrikt skall kungöras vägstyrelsens ordförande.

18 §.

I mål, deri landsting skall svara, varde stämningshandlingen i hufvudskrift eller besannad afskrift ingifven till Konungens befallningshafvande; och låte Konungens befallningshafvande landstinget å näst infallande lagtima möte om stämningen underrättas.

19 §.

Der stämning skall kungöras kronan, varde stämningshandlingen i hufvudskrift eller besannad afskrift ingifven till Konungens befallningshafvande i det län, der domstolen är. Skall kronans talan i målet af annan myndighet bevakas, föranstalte Konungens befallningshafvande, att underrättelse om stämningen kommer den myndighet tillhanda. Varder i fall som nyss är sagdt stämningshandlingen af käranden omedelbart ingifven till den myndighet, som har att talan bevaka, vare det ock gilt.

20 §.

Skall stämning kungöras någon, som vistas utom det län, der käranden bor, men inom riket, ege käranden att hos Konungens befallningshafvande i nämnda län påkalla biträde med kungörandet. Vill han af sådan rätt sig begagna, gifve till Konungens befallningshafvande in stämningshandlingen jemte besannad afskrift och förskjute den kostnad Konungens befallningshafvande finner för ändamålet nödig. Konungens befallningshafvande sände derefter handlingen och afskriften till befallningshafvanden i det län, der stämningen kungöras skall; och har denne att ombesörja, det stämningen kungöres efter ty för hvarje fall är stadgadt, så ock att till befallningshafvanden i det förra länet öfversända

stämningshandlingen tillika med bevis om kungörandet. Vill käranden sjelf påkalla biträde af befallningshafvanden i det län, der kungörandet skall ega rum, hafve ock dertill lof.

21 §.

Vistas den, hvilken stämningen kungöras skall, utom riket, ege käranden att i utrikesdepartementet påkalla biträde med stämningens kungörande; dock varde kostnad, som för ändamålet pröfvas nödig, af käranden förskjuten.

22 §.

Stämning å den, som inom riket vistas, skall kungöras: sist å åttonde dagen före den för målets handläggning utsatta dag om svaranden har sitt hemvist i stad, der rätten sammanträder, sist å fjortonde dagen förut om svaranden eljest har sitt hemvist i det län, der domstolen är, och sist å trettionde dagen förut om svaranden har sitt hemvist i annat län inom riket; dock att, der någon, som har sitt hemvist inom Vesterbottens eller Norrbottens läns lappmark, skall stämmas till annan domstol än den, inom hvars område han är boende, stämningen ej i något fall må kungöras senare än å trettionde dagen före inställelsedagen. Stockholms stad och Stockholms län skola vid beräkande af stämningstid anses såsom ett län.

Såsom svarandens hemvist vare den ort ansedd, der han är mantalsskrifven. För den, som ingenstädes är mantalsskrifven, skall stämningstid räknas så, som om han vore boende å den ort inom riket, der han med stämningen anträffas.

23 §.

Finnes svaranden utom riket, varde stämningen kungjord, om han vistas inom Europa, sist å sextionde dagen före inställelsedagen och i annat fall sist å etthundratjugonde dagen förut.

Har någon, som utom riket vistas, inom riket ombud, som eger att för honom mottaga stämning och afgifva svaromål, varde, der stämning kungöres det ombud, stämningstid räknad efter ombudets hemvist.

24 §.

Varder stämning å delegare i oskift dödsbo kungjord på sätt i 11 § sägs, ege enhvar delegare att med hänsyn till sitt hemvist njuta här förut stadgad stämningstid, räknad från den dag stämningen delgafs den, som i boet sitter.

25 §.

Kungöres stämning enligt 9 §, skall kungörandet vara fullbordadt sist å etthundratjugonde dagen före den i stämningen utsatta dag.

26 §.

Vill någon kungöra stämning, efter ty i 12 § sägs, skall hvad der är föreskrifvet vara till fullo verkställt sist å sextionde dagen före inställelsedagen.

27 §.

Delgifning af stämning enligt 13 § skall ske sist å sextionde dagen före inställelsedagen.

28 §.

För svarande, som i 14 eller 15 § afses, gälle den i 22 § stadgade stämningstid, räknad efter den ort, under hvars domstol svaranden lyder i tvistemål, som angå gäld i allmänhet; dock att kungörande af stämning enligt sista stycket af 15 § ej må ske senare än å sextionde dagen före inställelsedagen.

29 §.

Stämning å menighet, som i 16 eller 17 § sägs, varde kungjord sist å sextionde dagen före inställelsedagen.

30 §.

Landsting vare ej pligtigt att ingå i svaromål förr än å trettionde dagen från den, då landstinget näst efter stämningens kungörande till lagtima möte sammanträder.

Stämning å kronan skall kungöras sist å trettionde dagen före inställelsedagen.

31 §.

Om stämningstid i vexelmål är särskildt stadadt.

32 §.

Vill den, som stämd är, låta stämma kâranden igen i samma sak eller den, som dermed eger gemenskap, vare för genstämningen hälften så lång tid, som för första stämningen räknas skall efter ty förut är sagdt, der ej den, som genstämmes, eljest är pligtig att inom kortare tid svara.

33 §.

Varder ej stämning kungjord på sätt i 7 till och med 19 §§ för hvarje fall sägs, vare ogill, der ej den, å hvilken stämning tagits, andock ingår i svaromål.

Är stämning kungjord efter ty nyss är sagdt, men har kungörandet icke skett i rätt tid före inställelsedagen, varde, der ej svaranden å den dag i svaromål ingår, målet utsatt till annan dag sålunda, att svaranden den honom tillkommande stämningstid tillgodonjuter. Har svaranden ej varit vid rätten tillstådes, åligge kâranden att, på sätt och inom tid, som för stämningens kungörande gäller, delgifva svaranden rättens beslut. Försummar kâranden det, vare kâromålet förfallet.

34 §.

Vill i brottmål någon vid underrätt väcka talan mot den, som på fri fot är, låte honom till rätten stämmas; och gälle dervid hvad angående stämning i tvistemål är i 2 till och med 8 §§ samt i 20 och 21

§§ stadgadt, dock att allmän åklagare är utan särskildt förordnande berättigad att utfärda stämning å den han tilltala vill.

Stämning i brottmål varde svaranden kungjord så tidigt, att han å förelagd dag kan för rätten sig inställa.

Ej vare i brottmål stämning nödig, der man vill vid rätten väcka talan mot någon, som sjelf är der tillstädes. Menar någon, som tilltalad blifvit, att åtalet är utan skäl anstaldt, och vill han förty i målet yrka ansvar eller skadestånd, må det ske utan stämning, jemväl då vederparten är genom ombud tillstädes.

35 §.

Skall någon till hofrätt stämnas, gifve käranden till hofrätten in skriftlig ansökning om stämning med uppgift om sitt påstående samt grunden derfor; och varde stämningen å den ansökning tecknad. Om kungörande af stämning, som hofrätt utfärdad, vare lag som i fråga om kungörande af stämning till underrätt.

36 §.

Hvad i 8 § samt i 11 till och med 21 §§ är stadgadt i fråga om stämnings kungörande skall ega motsvarande tillämpning i afseende å delgifning af domstols beslut.

§ 37.

Underrätt förordne vissa män, å landet minst en i hvarje socken, att, då de derom anlitas, delgifva stämningar och domstolars beslut, så ock eljest verkställa delgifning af handlingar. Dessa stämningsmän gånge inför rätten ed, att de redligen och utan försumlighet skola uträtta de delgifningsärenden, som åt dem uppdragas. Nämndeman vare ock stämningsman utan särskildt förordnande, om han det sig åtager.

Förteckning å dem, som äro till stämningsmän förordnade, skall finnas anslagen å rättens dörr samt å landet hållas tillgänglig hos härads höfdingen.

38 §.

Intyg af två stämmingsmän, emot hvilka ej förekommer jäf, som om vittnen är stadgadt, gälle såsom fullt bevis att delgifning blifvit så verkstald, som intyget innehåller. Enahanda vitsord tillkomne intyg, som meddelats af kronofogde, stadsfogde eller länsman eller af svensk konsul eller vid svenskt konsulat anstald tjensteman. Skriftligt erkännande om delgifning vare ock, der det är genom intyg af en ojäfvig stämmingsman bestyrkt, ansedt såsom fullt bevis om delgifningen.

Genom denna lag upphävas:

hvad 82 § i resolutionen och förklaringen öfver allmogens allmänna besvär den 17 september 1723 innehåller derom, att stämningar skola ställas på första dagen af ting;

68 § i resolutionen och förklaringen på allmogens allmänna besvär den 16 mars 1739;

hvad förordningen angående rättegångskostnad för landsfiskalerne uti de dem anbefalda embetsmål, så ock den rekonvention vederbörande må hafva, när fiskalerne missbruka sitt embete och rättegången, den 12 oktober 1739 innehåller rörande stämning i rekonventionsmål;

hvad resolutionen den 29 maj 1752 innehåller angående stämning å menighet;

37 § i resolutionen och förklaringen på allmogens allmänna besvär och ansökningar den 29 november 1756;

förordningen angående förändradt stämningssätt i vissa fall den 5 april 1871;

förordningen angående stämmingsmän den 10 augusti 1877;

så ock hvad lag eller särskild författning i öfrigt innehåller mot denna lag stridande; dock att ändring ej sker i 10 § af förordningen angående sättet, huru förfaras skall med sådana personers anhållande och tilltalande, hvilka begå förbrytelser i ett af de förenade riken Sverige och Norge samt derefter afvika till det andra, den 1 juni 1819, ej heller i 18 § af förordningen rörande de lappar, som med renar flytta emellan de förenade konungarikena Sverige och Norge den 6 juni 1883.

Hvad förklaringen af allmänna lagens stadganden om stämning den 14 oktober 1892 innehåller derom, att den, som begär stämning å motpart och vittne i samma sak, är berättigad att få dem genom en stämning inkallade, skall fortfarande gälla.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1900; dock att nu gällande föreskrifter om stämningstid skola lända till efterrättelse i mål, deri stämning före nämnda dag delgifvits.

Förslag

till

LAG**angående påföljd i vissa fall af parts uteblifvande i brottmål.**

Med upphäfvande af lagen angående böter för svarandeparts uteblifvande från underrätt i vissa brottmål den 8 november 1889 förordnas som följer:

Är i brottmål, som blifvit till underrätt instämndt, åklagare eller enskild käreande ej å den i stämningen utsatta dag tillstädes, och varder ej laga förfall visadt, vare käromålet förfallet. Kommer å den dag åklagare eller enskild käreande tillstädes och visar, att svaranden blifvit lagligen stämnd, men är svaranden borta utan att laga förfall frantes, ege rätten förordna om hans hemtande eller lägga honom vite före. Varder han ej samma dag efter hemtning för rätten instäld, dömes för uteblifvande att böta fem kronor eller mera, högst etthundra kronor.

Uteblifver i brottmål svarande utan laga förfall å dag, till hvilken målet uppskjutits; varder han ej å den dag efter hemtning instäld och vållas af hans uteblifvande ytterligare uppskof, varde fäld till vite, der sådant är honom förelagdt, eller böte som nyss är sagdt.

Hvad i förordningen angående böter för svarandeparts uteblifvande från underrätt den 6 oktober 1882 finnes stadgadt om uttagande och om återgång i visst fall af böter, hvartill någon enligt samma förordning blifvit fäld, skall jemväl ega tillämpning å böter, som enligt denna lag ådömas.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1900.

Förslag

till

LAG

om ändrad lydelse af 5 och 6 §§ i förordningen angående ändring i vissa fall af gällande bestämmelser om häradsting den 17 maj 1872.

Härigenom förordnas, att 5 och 6 §§ i förordningen angående ändring i vissa fall af gällande bestämmelser om häradsting den 17 maj 1872 skola erhålla följande ändrade lydelse:

5 §.

Tarivas vid allmänt sammanträde mera än en rättegångsdag, skall sammanträdet fortsättas nästföljande helgfria dagar till dess alla målen förevarit, hvarefter sammanträdet förklaras afslutadt.

6 §.

I tingslag, hvarom ofvan sägs, skall, der enligt 12 kap. 1 § rättegångsbalken eller eljest lagligen uppskof i mål bort meddelas till nästa ting, uppskofvet ske till nästa allmänna sammanträde, eller, om längre rådtrum erfordras, till annat sammanträde under samma eller följande ting. I dessa tingslag skall jemväl i fall, som afses i 12 kap. 2 och 3 §§ rättegångsbalken, å part, hvilken icke inställer sig å allmänt sammanträde, innan detta afslutadt är, tillämpas hvad i nämnda §§ stadgas om påföljd af parts uteblifvande från ting.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1900.

Förslag

till

LAG

angående ändrad lydelse af 17 § i lagen om handelsbolag och enkla bolag den 28 juni 1895.

Häri genom förordnas, att 17 § i lagen om handelsbolag och enkla bolag den 28 juni 1895 skall erhålla följande ändrade lydelse:

Angående bolagsmans befogenhet att för bolaget mottaga stämning är stadgadt i rättegångsbalken; och skall hvad i sådant afseende gäller ega tillämpning jemväl då annat offentlig myndighets bud skall bolaget kungöras.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1900.

Förslag

till

LAG

angående ändrad lydelse af 41 § i lagen om aktiebolag den 28 juni 1895.

Härigenom förordnas, att 41 § i lagen om aktiebolag den 28 juni 1895 skall erhålla följande ändrade lydelse:

Angående styrelseledamots befogenhet att för bolaget mottaga stämning är stadgad i rättegångsbalken; och skall hvad i sådant afseende gäller ega tillämpning jemväl då annat offentlig myndighets bud skall bolaget kungöras.

Vill styrelsen klandra beslut, som å bolagsstämma fattats, eller eljest kära till bolaget, kalle aktieegarne till bolagsstämma för val af ombud att i den tvist föra bolagets talan. Stämning skall anses delgifven, då den blifvit å stämman föredragen; dock vare i fall, som i 39 § afses, styrelsens rätt till talan bevarad, om inom der stadgad tid stämman blifvit utlyst att ofördröjligen hållas.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1900.

Fö r s l a g

till

L A G

angående ändrad lydelse af 24 § i lagen om registrerade föreningar för ekonomisk verksamhet den 28 juni 1895.

Härigenom förordnas, att 24 § i lagen om registrerade föreningar för ekonomisk verksamhet den 28 juni 1895 skall erhålla följande ändrade lydelse:

Angående styrelseledamots befogenhet att för föreningen mottaga stämning är stadgadt i rättegångsbalken; och skall hvad i sådant afseende gäller ega tillämpning jemväl då annat offentlig myndighets bud skall föreningen kungöras.

Vill styrelsen eller ledamot deraf klandra beslut, som å sammanträde fattats, eller eljest kära till föreningen, delgifve stämningen föreningens revisor eller, der flere revisorer äro utsedde, någon af dem; och åligge det den, som af stämningen erhållit del, att ofördröjligen kalla föreningens medlemmar till sammanträde för val af ombud att i den tvist föra föreningens talan.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1900.

*Utdrag af protokollet öfver justitiedepartementsärenden,
hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet
å Kristiania slott den 21 Februari 1898*

i närvaro af:

Hans Excellens herr statsministern BOSTRÖM,
Hans Excellens herr ministern för utrikes ärendena grefve DOUGLAS,
Statsråden: CHRISTERSON,
ANNESTEDT,
VON KRUSENSTJERNA.

Departementschefen statsrådet Annerstedt anmälde i underdånighet Riksdagens skrifvelse den 13 Maj 1896, deri Riksdagen på anförda skäl anhållit, att Kongl. Maj:t tacktes låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till förändrade föreskrifter i afseende på stämningstid och dermed sammanhängande frågor, i syfte att stämningstiderna, då svarenden bodde utom staden eller häradet, måtte varda förkortade.

Efter att hafva redogjort för innehållet i berörda skrifvelse, yttrade departementschefen vidare:

»Såsom Riksdagen ansett, torde en förkortning af stämningstiderna i vissa fall vara af behovet påkallad. Med frågan om ändrade bestämmelser angående stämningstidernas längd sammanhänga emellertid, på sätt i den af Riksdagen åberopade framställningen af dess justitieombudsman erinrats, åtskilliga andra frågor, i afseende å hvilka tarfvas nya eller förändrade föreskrifter. Med anledning häraf och då jemväl de i öfrigt om stämning gällande stadganden i vissa hänseenden synas icke fullt lämpa sig för ändrade tidsförhållanden eller ock erfordra fullständigande eller förtydligande, har jag trott det vara lämpligast att nu företaga en fullständig revision af lagstiftningen om stämning, der-

vid jag ansett väsentlig ledning kunna hemtas af lagkomiténs och äldre lagberedningens förslag i ämnet. Jag har derföre låtit inom lagbyrån utarbete förslag *dels* till lag angående ändring i vissa delar af rättegångsbalken, innefattande ny lydelse af 11 kap. och tillägg till 12 kap., *dels ock* till lag om ändrad lydelse af 5 och 6 §§ i förordningen angående ändring i vissa fall af gällande bestämmelser om häradssting den 17 maj 1872; och anhåller jag att få i korthet redogöra för grunderna för dessa förslag.

- 1 §. Den sedan gammalt i vår rätt gällande grundsats, att talan i tvistemål anhängiggöres genom stämning, är i den föreslagna 1 § i 11 kap. rättegångsbalken bibehållen. I anledning deraf att för vissa fall, såsom i afseende å fordringsanspråk i konkurs samt en del vattenrättsfrågor, finnas meddelade bestämmelser om andra sätt för talans anhängiggörande, har erinran bort göras, att med förevarande stadgande icke afses att upphäfva verkan af sådana särskilda bestämmelser. Der någon är tillstädes och medgifver att utan stämning svara å anspråk, som vid rätten mot honom väckes, lærer från det allmännas sida hinder ej kunna möta för målets omedelbara upptagande till behandling. För sådant fall har alltså stämning ansetts obehöfelig.
- 2 §. Enligt gällande lag må, der flere skola stämmas i samma mål, de alla genom en stämning inkallas. Denna till parternas bekvämlighet uppställda regel har upptagits i 2 § och fullständigats med en bestämmelse att, på sätt redan nu utan uttryckligt stadgande förfares, jemväl flere, som vilja kära i ett mål, må genom en stämning anhängiggöra detsamma.
- 3 §. I 3 § återfinnas bestämmelser om hvem som skall vara behörig att utfärda stämning. Såsom hittills bör det naturligen tillkomma härads höfdingen att meddela stämning till häradsrätt. I ändamål att parterna ej må besväras med att för stämningens erhållande ovilkorligen söka härads höfdingen, är det emellertid för närvarande honom medgifvet att förordna biträdande stämning utgifvare. Detta medgifvande har i förslaget bibehållits, med föreskrift tillika att förteckning å dem, som äro förordnade att gifva stämningar, skall till vederbörandes kändedom finnas anslagen å rättens dörr. Då likväl underrättelse om förordnandet härigenom i allmänhet icke beredes andra än dem, som bo inom tingslaget, har allenast härads höfdingens egen stämning ansetts böra gälla, derest den, hvilken stämningen skall kungöras, har sitt hemvist utom tingslaget. Hvad angår befogenhet att utfärda stämning till rådstufvu-

rätt, lärer det med hänsyn till de mellan rikets särskilda stadsdomstolar rådande olikheter i organisation och arbetssätt icke böra ifrågasättas att i lagen upptaga uttömmande stadganden om hvem dylik befogenhet tillkommer, utan synes frågan derom i allmänhet böra för hvarje särskild domstol bero af fastställda reglementariska föreskrifter eller beslut af domstolen. I lagen erfordras alltså endast en erinran härom jemte bestämelse att, der särskildt uppdrag ej blifvit någon meddeladt att å rättens vägnar utfärda stämning, detta åliggande tillkommer rättens ordförande.

Då stämning endast innefattar en kallelse å svaranden att inför rätten inställa sig för afgifvande af svaromål å kärandens påstående, torde de omständigheter, som eljest innefatta domarejäf, ej böra utgöra hinder för stämmingsutgifvare att utfärda stämning. Stadgande härom har influtit i 4 §.

Numera lärer väl vanligen, då stämning sökes, skriftlig stämmingsansökan aflemnas. För att emellertid mindre skrifkunniga parter icke måtte ådragas särskilda kostnader för stämmingsansökans uppsättande, har det ansetts icke böra förvägras kärande att efter allenast muntlig ansökan erhålla stämning. Till vinnande af erforderlig reda och fullständighet torde det böra åligga käranden att, då ansökan göres, jemväl angifva den grund, hvarå han stöder påståendet. På det att käranden må hinna kungöra svaranden stämningen så lång tid före inställeldagen, som för hvarje fall är stadgad, bör käranden lemnas tillfälle att säga huru lång tid han för detta ändamål tarfvar; egande i följd häraf stämmingsutgifvaren icke att utsätta målet till handläggning före utgången af den tid, käranden sålunda för nämnda ändamål skäligen kan förbehålla sig.

I öfverensstämmelse med hvad nu gäller, föreskrifves i 6 §, att stämning skall skriftligen utfärdas. För närvarande gifves stämning till häradsrätt till första dagen af ting eller sammanträde, då alltså parterna i samtliga instämnda mål måste infinna sig för att erhålla besked, å hvilken dag under tinget eller sammanträdet deras mål komma att till handläggning företagas. Att detta för parterna medför högst väsentliga olägenheter är uppenbart; och då det, äfven der biträdande stämmingsutgifvare användas, icke torde möta större svårighet för domare att vidtaga sådana anordningar, att redan i stämningen kan bestämmas den dag, då målet skall inför rätten förekomma, har i förslaget intagits stadgande, att denna dag skall i stämningen utsättas. Öfriga

föreskrifter i 6 § hafva till syfte att åt stämningshandlingen, som utgör grunden för den följande rättegången, bereda nödig fullständighet.

7 §. I 7 § upptages den allmänna, med gällande rätt öfverensstämmande regeln, att det åligger kåranden föranstalta om stämningens kungörande för svaranden. Att, der svarandena äro flere, stämningen skall, så vida ej undantag för visst fall medgifves, kungöras dem alla, lärer klart framgå af ordalydelsen. I afseende å sättet för kungörandet har det syntts lämpligast, att kåranden får behålla hufvudskriften af stämningshandlingen att inför rätten uppvisas och svaranden således endast bekommer en besannad afskrift deraf; men för att svaranden redan vid stämningens mottagande må få tillfälle förvissa sig om stämningshandlingens rättighet, bör vid kungörandet hufvudskriften tillika förevisas svaranden.

8 §. För närvarande är såsom regel stadgadt, att kungörande af stämning må verkställas, ehvar den finnes, hvilken stämningen skall kungöras. Då detta stadgande, såvidt det innebär allenast att det för kungörande af stämning ej erfordras att uppsöka svaranden i hans hemvist utan att kungörandet kan ske, äfven om svaranden träffas å annan ort, torde få anses öfverflödigt, men detsamma möjligen skulle kunna föranleda till det missförstånd, att den, som skall kungöra stämning, skulle vara berättigad att tilltvinga sig tillträde till plats, som eljest ej är för honom tillgänglig, har stadgandet ej upptagits. Deremot har det nu från regeln gifna undantag att kungörande ej må ske i kyrka, hvilken bestämmelse uppenbarligen afser allenast de tillfällen, då gudstjenst i kyrka hålles, i 8 § upptagits och utvidgats, så att skydd mot andaktens störande genom kungörande af stämning, likasom enligt 11 kap. 1 och 2 §§ strafflagen skydd mot våld och förargelseväckande beteende, skall tillkomma jemväl dem, som bevista gudstjenst å annat ställe än i kyrka eller som eljest deltaga i sammankomst för gemensam andaktsöfning, hvarjemte ansetts nödigt meddela förbud mot störande af offentlig för rättning genom stämning delgifvande med någon, som dervid tjenstgör. Slutligen har, för att freda mot stämningensbesök nattetid, intagits stadgande att ej någon är skyldig att å sådan tid mottaga stämning.

9 och 10 §§.

Genom förordningen den 5 april 1871 meddelades föreskrifter om särskildt stämningssätt för det fall, att svaranden ej kan anträffas med stämning samt anledning är för handen, antingen att han håller sig undan eller att han lemnat landet och har för afsigt att bosätta sig på främmande ort. Dessa föreskrifter hafva, med allenast obetydliga jemkningar, upptagits i 9 och 10 §§.

I vissa fall, då två eller flere svarande skola stämmas, och föremålet för den tvist, som genom stämningen skall anhängiggöras, är för dem gemensamt, har lagstiftaren redan medgifvit undantag från regeln, att stämning skall genom kändens försorg en hvar svarande delgifvas, samt till och med påkallat medverkan från svarandesidan för delgifningen — allt tydligen i syfte att lätta kändens besvär med delgifningen och minska kostnaden derå för den part, som slutligen måste vidkännas densamma. Bestämmelser af nu angifna innebörd hafva i förslaget upptagits i 11—14 §§. Der flere delegare i oskift dödsbo skola stämmas i mål, som boet rör, må det enligt gällande lag ske genom stämningens kungörande för den, som sitter i boet; och är denne skyldig att till de öfriga fortskaffa stämningen. Detta stadgande har upptagits med sådan affattning, att deraf tydligen framgår, det kungörandet skall anses vara genom delgifningen med den, som sitter i boet, fullbordadt i afseende å samtliga dödsbodelegarne. Föreskriften om skyldighet för den, som sitter i boet, att föranstalta, det de öfriga erhålla underrättelse om stämningen, afser således endast rättsförhållandet emellan den, som mottagit stämningen, och de öfriga. Samma stämningssätt, som är stadgadt i afseende å delegare i oskift dödsbo, må enligt resolutionen den 29 november 1756 gälla i de mål, som röra bruk, hvilka innehafvas af en egare eller flera intressenter och drifvas genom sysslomän. Denna föreskrift har ansetts kunna utan fara utvidgas derhän, att förvaltare af fast egendom i allmänhet skall hafva att för egare, som ej har sitt hemvist å egendomen, emottaga stämning i mål, som rör egendomen; och skall förvaltaren, i likhet med hvad som nyss sagts om den, som mottager stämning för delegare i oskift dödsbo, hafva skyldighet att underrätta egaren om stämningen. Ofta hafva klagomål försports öfver svårigheterna att enligt nu gällande föreskrifter kungöra stämning för delegarne i en större by eller annan dylik mera omfattande samfällighet. Tillräcklig trygghet i det fall, som nu nämnts, synes kunna vinnas, derest afskrift af stämningshandlingen tillställs en af svarandena med skyldighet för denne att tillhandahålla de öfrige densamma, samt handlingen derefter, med underrättelse hvilken af svarandena fått sig afskriften tillstald, uppläses i församlingens kyrka och anslås å Rättens dörr. Enahanda svårigheter, som förefinnas vid stämning kungörande för delegarne i en större by, möta ej sällan, då stämning skall kungöras flere delegare i grufva. Enligt grufvestadgan skall, då två eller flera personer i samma grufföretag deltaga, alltid finnas en grufföreståndare,

som väl ej eger befogenhet att för delegarne svara men har att sammankalla dem att öfverlägga om deras gemensamma angelägenheter. Vid sådant förhållande har det ansetts lämpligt medgifva, att stämning å flere grufdelegare i mål, som grufvan angår, må med laga verkan mot delegarne kungöras grufföreståndaren, hvilken alltså har att ansvara delegarne, för att de erhålla underrättelse om stämningen antingen å grufstämma eller annorledes.

15—20 §§. De allmänna reglerna om stämmings kungörande tarfva i viss mån komplettering i fråga om korporationer och andra så kallade juridiska personer, och återfinnas bestämmelser härom i 15—20 §§.

Hvad först angår konkursbon äfvensom bolag, föreningar eller andra samfund, stiftelser eller andra sådana inrättningar, ligger det i sakens natur, att stämning bör delgifvas den, som enligt lag, reglemente eller annat gällande stadgande företräder svaranden. Enligt 16 § i lagen om handelsbolag och enkla bolag eger, der ej annorlunda är bestämdt, en hvar delegare i handelsbolag företräda bolaget. I detta och andra fall, då flere hvar för sig ega utöfva representationsrätten, bör det gifvetvis vara tillfyllest, att stämning delgifves någon af dem, som hafva sådan rätt. Der åter rätten att företräda svarande, hvarom här är fråga, tillkommer flere sålunda, att de endast gemensamt ega utöfva denna rätt, skulle, strängt taget, stämning böra delgifvas dem alla. Detta har emellertid med skäl ansetts onödigt betungande för käranden. Af sådan anledning är det enligt 41 § i lagen om aktiebolag och 24 § i lagen om registrerade föreningar af ekonomisk verksamhet medgifvet, att kungörande af stämning å aktiebolag eller förening af nyss nämnda art, hvilka skola företrädas af en styrelse, må med laga verkan kungöras hvilken som helst af styrelsens ledamöter. Dermed öfverensstämmande regler hafva ansetts utan fara kunna meddelas i afseende å alla nu ifrågavarande arter af svarande. Hvad nyss omförmälda lagrum innehåller om kungörande af stämning, då aktiebolags eller förenings styrelse vill kära till bolaget eller föreningen, har ansetts vara af den speciela natur, att det ej bort här intagas. En erinran om dessa bestämmelsers fortfarande giltighet har vid sådant förhållande måst i 16 § göras. För de antagligen mera sällsynta undantagsfall, då ej någon är satt att företräda samfund, som stämmas, synes utan olägenhet kunna stadgas, att stämningen må med laga verkan delgifvas den person, hvilken kan vara satt att sammankalla dem, som hafva att öfver samfundets angelägenheter besluta.

Stämning å menighet skall enligt resolutionen den 29 maj 1752 kungöras genom uppläsning i kyrkan och anslag å rättens dörr. Då, hvad först angår socken, stad eller andra sådana menigheter, dessa numera hafva organiserad förvaltning, så att beslutanderätten i deras angelägenheter tillkommer antingen de till stämman samlade medlemmarne af menigheten eller någon representativ församling eller nämnd, har det nu gällande, onekligen mindre tillfredsställande stämningssättet ansetts lämpligen kunna utbytas mot föreskrift att stämning å sådan menighet skall kungöras den person eller myndighet, som eger att till sammankomst kalla dem, hvilka i afseende å målet hafva att för menigheten besluta. Deremot har i fråga om härad, tingslag eller dermed jemförlig menighet, som i allmänhet ej eger lagstadgad representation, det förut gällande stämningssättet bibehållits. Då länskommunens representation, landstinget, i regeln icke sammanträder mera än en gång årligen, har det funnits lämpligast att låta stämning å sådan kommun med laga verkan kungöras Konungens befallningshafvande, genom hvilken myndighet framställningar till landstinget i allmänhet befordras. Som det i många fall torde för dem, hvilka vilja anhängiggöra talan emot kronan, vara svårt att förskaffa sig kännedom om hvilken myndighet det är, som har att å kronans vägnar svara i målet, har det megifvits, att stämning å kronan i hvarje fall må med laga verkan kungöras Konungens befallningshafvande i det län, der domstolen är, med skyldighet för befallningshafvanden, derest annan myndighet har att utföra svaromålet, att draga försorg om att underrättelse om stämningen kommer den myndighet tillhanda.

Det har icke ansetts kunna ifrågasättas att, såsom i de flesta andra europeiska länder förekommer, åt offentlig myndighet öfverlemna att föranstalta om stämning kungörande för svaranden. I saknad af bestämmelse af berörda innebörd kan det emellertid vara förenadt med ganska afsevärda svårigheter och kostnader att få en stämning kungjord å ort, belägen mera aflägsset från kärandens hemvist. Med hänsyn härtill har i 21 §, för det fall att stämning skall kungöras någon i annat län än der käranden bor, medgifvits käranden att anlita biträde af Konungens befallningshafvande, med skyldighet dock för den, som begär dylikt biträde, att förskjuta den kostnad, som för kungörandet finnes nödig.

Ännu större svårighet möter naturligtvis, då stämning skall kungöras någon, som vistas utrikes. Redan nu plägar utrikesdepartementet

på begäran tillhandagå med ombesörjande af stämningens kungörande i sagda fall. Vid sådant förhållande har rätt att af utrikesdepartementet erhålla biträde i berörda afseende ansetts kunna kärande tillerkännas, med skyldighet jemväl i detta fall för den, som begär biträde, att förskjuta den erforderliga kostnaden; och har stadgande härom intagits i 22 §.

23 §.

Såsom förut omförmälts, afsåg Riksdagen med sin skrifvelse i förevarande ämne i främsta rummet, att stämningstiderna måtte för vissa fall förkortas. Sådant ifrågasattes dock icke beträffande de nu stadgade stämningstiderna för svarande, som har sitt hemvist inom rättens domvärjo, nemligen åtta dagar till rådstufvurätt och fjorton dagar till häradsrätt. Förslagets 23 §, som innehåller hufvudstadgandet rörande stämningstid, åsyftar ej heller att härutinnan göra annan ändring i gällande bestämmelser, än att stämningstiden för den, som stämnes till häradsrätt med tingsställe i stad, der svaranden har sitt hemvist, inskränkes till åtta dagar. Deremot hafva i öfrigt stämningstiderna väsentligen förkortats. Med afseende å den utveckling kommunikationsanstalterna numera vunnit, torde svarande i hvarje fall utan svårighet medhinna att å den tid, som enligt förslaget lemnats honom, vidtaga erforderliga åtgärder för att hans talan må blifva behörigen bevakad. Den föreslagna affattningen torde med erforderlig tydlighet utmärka, att, der flere svarande genom en stämning inkallas, stämningstid för en hvar af dem skall i enlighet med förevarande § beräknas; och lär vid sådant förhållande uttrycklig föreskrift ej erfordras derom, att vid stämningens delgifvande enligt 11 § en hvar sterbhusdelegare må med hänsyn till sitt hemvist beräkna stadgad stämningstid från den dag stämningen kungjordes den, som sitter i boet. För närvarande må, då fråga är om stämning till rådstufvurätt, den vanliga stämningstiden för den som bor i staden, åtta dagar, förkortas, »der målet ej tål uppskof och derå förr svaras kan». Denna regel har i de äldre lagförslagen ersatts af föreskrift, att i vissa slag af mål, hvilkas beskaffenhet påkallar skyndsammare behandling, svarande, som bodde inom rättens domsaga, vare sig fråga vore om häradsrätt eller rådstufvurätt, skulle vara skyldig komma till svars, ändå att stämningen ej kungjordes honom förr än dagen näst före den, då han skulle inställa sig vid rätten. Af omförmälda medgifvande i gällande lag lär numera ytterst sällan någon begagna sig; och med hänsyn jemväl till stadgandets obestämdhet synes detsamma ej lämpligen böra bibehållas. Då det å andra sidan icke

synes möjligt att genom allmänna regler på tillfredsställande sätt angifva, hvilka arter af mål äro af den beskaffenhet, att förkortning af den vanliga stämningstiden i afseende å dem lämpligen kan ifrågakomma, och behof af sådan förkortning icke heller försports i fråga om andra mål än vexelmål, angående hvilka särskildt stadgande finnes, har ej heller lagförslagens berörda bestämmelse upptagits.

I sin förut omförmälda framställning anmärkte justitieombudsmannen, att nu gällande lag lemnade obestämdt, huruvida delgifningsdagen och inställeledagen skulle inräknas i de stadgade stämningstiderna. Genom det uttryckssätt, som i förslaget användts för beteckning af de särskilda stämningstiderna, torde tydligt vara utmärkt, att i hvarje fall delgifningsdagen men ej inställeledagen skall inräknas.

Af justitieombudsmannen har ifrågasatts, huruvida icke till ledning för käranden närmare bestämmelser borde meddelas om hvad som i afseende å beräkning af stämningstid skall anses vara svarandens hemvist, i hvilket afseende erinrats om den i de äldre lagförslagen upptagna regeln, att den ort skulle för hemvist anses, der man för sin person vore mantalsskrifven. Tillräcklig grund synes dock icke förefinnas för meddelande af sådant stadgande. Att utröna hvar svaranden i hvarje fall bör anses faktiskt hafva sitt hemvist torde i allmänhet ej vara förknadt med afsevärd svårighet. Enligt gällande bestämmelser om mantalsskrifning skall i regeln en hvar vara mantalsskrifven, der han är bosatt, eller, om han under olika delar af året uppehåller sig inom särskilda mantalsskrifningsdistrikt, der han vistas under sådana förhållanden, att han med afseende å tjänst, verksamhet eller andra omständigheter bör anses hafva sitt egentliga hemvist, med rätt allenast för den, som eger fast egendom eller idkar rörelse inom olika mantalsskrifningsdistrikt och inom hvartera af dessa någon del af året vistas samt ej på grund af tjänst eller verksamhet kan anses hafva sitt egentliga hemvist i någotdera af dessa eller annat mantalsskrifningsdistrikt, att sjelf bestämma och anmäla inom hvilketdera distriktet han skall mantalsskrifvas. I allmänhet kommer sålunda hemvistet att sammanfalla med mantalsskrifningsorten. Att åter för de fall, då någon undantagsvis skall vara mantalsskrifven å annan ort, än der han faktiskt har sitt hemvist, låta stämningstiden bestämmas efter mantalsskrifningsorten, skulle ofta vara obilligt mot svaranden. I sådant hänseende må särskildt erinras, att för de i rikets tjänst å utländsk ort anställda personer, hvilka skola vara mantalsskrifna i Stockholm, åtta dagars tid att bereda sig till svaromål

vid samma stads rådstufvurätt vore alldeles otillräcklig. Skulle i något fall kärke misstaga sig om hvad rätteligen bör anses för svarandens hemvist, torde, med hänsyn till innehållet i 34 § angående påföljden af försummelse att i rätt tid kungöra stämning, någon vidare fara för rättsförlust i följd af dylikt misstag i allmänhet ej förefinnas. Särskild bestämmelse i förevarande afseende erfordras emellertid beträffande svarande, som ingenstädes har stadigt hemvist; och torde i fråga om sådan svarande annan lämplig utväg ej finnas än att låta stämningstiden beräknas efter den ort, der han med stämning anträffas.

24 §. Utländsk undersåte, som besitter fast egendom i riket, skall i allmänhet hafva ett i orten bosatt ombud, som har att, då egaren är frånvarande, för honom svara i mål rörande fastigheten. När stämning delgifves sådant ombud, bör skäligen icke beräknas längre stämningstid än den, som för ombudet gäller; och som det jemväl, der eljest någon, som vistas utrikes, inom riket har ombud med behörighet att för honom svara, kan antagas, att ombudet är beredt att utföra talan utan att först behöfva sätta sig i förbindelse med hufvudmannen, har i 24 § stämningstiden för nu afsedda fall inskränkts till den kortare, som för ombudet gäller.

25—30 §§. De föreskrifter om sättet för stämmings kungörande, som äro upptagna i 9—20 §§, påkalla för vissa fall särskilda bestämmelser jemväl om stämningstid. Dessa bestämmelser, hvilka återfinnas i 25—30 §§, innebära i afseende å de flesta fallen en af omständigheterna betingad förlängning af den vanliga stämningstiden.

32 och 33 §§. Hvad nu är stadgadt angående half stämningstid för genkärsmål, har i 32 § upptagits med ett förtydligande tillägg, hvarjemte i 33 § till beredande af lättnad vid genstämning å kärke, som bor utom rättens område, ålagts sådan kärke att vid stämmings kungörande uppgifva viss person inom sagda område, hvilken genstämning må med laga verkan kungöras, vid äfventyr, derest käranden det underlåter, att svaranden må utan stämning väcka genkärsmål, då målet första gången inför Rätten till handläggning förekommer.

34 §. Nu gällande bestämmelse, att stämning, som icke å stadgad tid före inställelsedagen kungöres svaranden, är ogill, innebär, såsom af justitieombudsmannen påpekats, en onödig stränghet mot käranden. I de fall, då enligt lag den, som vill bevara ett rättsanspråk, har att inom bestämd tid efter det visst förhållande inträdt instämma sin vederpart, kan nemligen nyss berörda bestämmelse leda derhän, att,

änskönt nämnda åliggande fullgjorts, käranden likväl går miste om sitt anspråk, derföre att stämningen icke kungjorts tillräckligt lång tid före inställelsedagen. Då föreskrifterna om stämningstid uppenbarligen endast afse att lemna svaranden erforderligt rådrum att bereda sig till svaromål och inställa sig vid rätten, synes påföljden af underlåtenhet att iakttaga dessa föreskrifter, ej skäligen kunna sträckas längre än att svaranden först efter det den stadgade stämningstiden förflutit behöfver ingå i svaromål. I enlighet härmed skall enligt 34 § stämningen allenast för det fall, att den ej kungjorts på föreskrifvet sätt, vara ogill, men deremot kärandens försummelse att iakttaga den stadgade tiden ej föranleda annan påföljd än att, derest svaranden ej medgifver att oakadt försummelsen ingå i svaromål, ny inställelsedag utsättes sålunda, att svaranden tillgodonjuter den honom tillkommande beredelsetid från det han erhöll del af stämningen. Är svaranden å den först utsatta inställelsedagen borta från rätten, måste det naturligen åligga käranden att delgifva svaranden rättens beslut; och har denna delgifning ansetts böra ske på sätt och inom tid, som för stämmings kungörande gäller. I detta fall har rätten följaktligen att iakttaga, det den nya inställelsedagen ej utsättes tidigare, än att käranden kan medhinna att inom rätt tid verkställa det förnyade kungörandet.

De bestämmelser, som ansetts erforderliga i afseende å stämning till underrätt i brottmål, äro upptagna i 35 §. I förevarande afseende finnes nu endast föreskrifvet, att den som käres till bör genast på rättens bud till svars komma. Till betryggande af svarandens rätt har det syntts nödigt att äfven i afseende å brottmål föreskrifva, att, derest svaranden är på fri fot, han skall på enahanda sätt som i tvistemål till rätten stämmas. Med de för rättegången i brottmål i öfrigt gällande grundsatser har det emellertid icke ansetts förenligt att, derest svaranden ej kan med stämning anträffas, låta stämningen kungöras så som i 9 och 10 §§ för tvistemål stadgas. Att föreskriften om stämning i brottmål dock ej medför ändring i de speciela stadganden — 134 § konkurslagen och 25 kap. 19 § strafflagen — hvilka förutsätta, att svarande kan dömas till ansvar utan att han blifvit hörd, torde utan uttryckligt förbehåll vara uppenbart.

I afseende å stämningstid i brottmål har någon förändring i sak af hvad nu gäller, ej ansetts böra göras. Särskild beredelsetid för svaromåls afgifvande skulle alltså ej i lag tillförsäkras svaranden utan han vara skyldig tillstädeskomma, allenast stämningen blifvit honom

35 §.

kungjord så tidigt, att han kan medhinna att å förelagd dag inställa sig för rätten.

En följd af den ståndpunkt förslaget sålunda intager är, att från föreskriften om stämning undantag gjorts för de fall, att man vill väcka talan emot någon, som redan är vid rätten tillstådes, eller att den, som är tilltalad, vill väcka rekonventionsanspråk.

36 §.

I de mål, som skola genom stämning anhängiggöras i hofrätt såsom första domstol, lærer det såsom hittills böra tillkomma hofrätten sjelf att utfärda stämning. Med afseende å de nu gällande formerna för hofrättsproceduren måste stämmningsansökan i sådant mål alltid göras skriftligen. I öfrigt lära för stämning till hofrätt öfver hufvud samma regler som för stämning till underrätt kunna gälla. I enlighet härmed är 36 § affattad.

37 och 38 §§.

Enligt 7 § skall det åligga käranden ombesörja, att stämningen varder svaranden kungjord. Detta stadgande medför, att käranden jemväl har skyldighet att, der det blifver erforderligt, styrka, att sådant kungörande egt rum. I afseende å det bevis, käranden har att härom föra, gälla naturligtvis i första hand de allmänna bevisreglerna. I syfte att bereda käranden lättnad i förandet af bevis om ifrågavarande omständighet, blef genom förordningen den 10 augusti 1877 stadgande meddeladt om anställande af stämmingsmän, med föreskrift att skriftligt intyg af två dylika personer skulle gälla såsom fullt bevis om delgifning. Dessa bestämmelser hafva i 37 och 38 §§ upptagits, hvarjemte, för att åt dem bereda ökad användning, tillagts dels en bestämmelse om minimiantalet af de stämmingsmän, som å landet skola förordnas, och dels stadgande om tillhandahållande för allmänheten af förteckningar å de förordnade. Tillika har stämmingsmännens uppdrag utvidgats, så att det skall komma att omfatta delgifning af alla slags handlingar. I ändamål att minska kostnaderna för stämmings kungörande har vidare med två stämmingsmäns intyg om delgifning likstälts svarandens skriftliga erkännande derom, bestyrkt af en stämmingsman. För att underlätta bevisning om delgifning å ort utom riket har slutligen åt intyg af svensk konsul eller vid svenskt konsulat anställd tjänsteman jemväl tillerkänts fullt vitsord.

Den nu gällande 10 § af 11 kap. lemnar föreskrift icke blott huru svarande i brottmål skall till rätten kallas, utan jemväl hvad påföljden blir, om svaranden ej hörsammar kallelsen, i hvilket sistnämnda hänseende ytterligare bestämmelser meddelats i lag den 8 november 1889. Då stadgandena i dessa senare ämnen hafva sin naturliga plats icke i 11 kap. utan i det närmast följande, som innehåller föreskrift om påföljd af parts utevaro i tvistemål, hafva dylika stadganden ansetts böra inflyta i en till sistnämnda kap. fogad ny §.

Med afseende å 12 kapitlets innehåll i öfrigt har det ansetts lämpligt att i berörda § först upptaga bestämmelse för det fall, att åklagare eller enskild kârlande uteblifver i instämmt brottmål, hvarom stadgande för närvarande saknas. I öfverensstämmelse med hvad redan nu lærer i praxis iakttagas, har kârlandens uteblifvande ansetts böra föranleda, att den instämnda talan förfaller. Detta hindrar naturligtvis icke, vare sig att enligt 35 § annan, som kan vara behörig att föra talan, upptager målet, derest svaranden är vid rätten tillstädes, eller att den ursprunglige kâranden ånyo instämmer målet.

Reglerna för det fall, att svaranden uteblifver utan laga förfall, äro i hufvudsak öfverensstämmande med de nu gällande. Rätten skall således fortfarande ega att förordna om uteblifven svarandes hemtande. Den bestämmelse i nu gällande lag, enligt hvilken sådant förordnande ovilkorligen bör meddelas i gröfre brottmål, har ej upptagits, enär det syntes lämpligt gifva rätten frihet att äfven i sådana fall förfara efter omständigheterna. I enlighet med lagen den 8 november 1889 föreskrifves, att bötesstraff skall ådömas svaranden för uteblifvandet, så vida han ej varder genast hemtad till rätten; och har jemväl i afseende härå den förut gällande skilnaden emellan gröfre och mindre brottmål, för hvilken tillfyllestgörande grund ej synes förefinnas, borttagits, så att straff inträder jemväl vid uteblifvande i gröfre brottmål. Slutligen har, i öfverensstämmelse med hvad för tvistemål gäller, samma bötesstraff som för uteblifvande vid första rättegångstillfället ansetts kunna stadgas för det fall, att svarande uteblifver å dag, till hvilken målet uppskjutits, under förutsättning att härå ytterligare uppskof vållas och att rätten ej för uteblifvandet satt särskildt vite eller annat äfventyr.

De föreslagna ändringarne i 5 och 6 §§ i förordningen angående ändring i vissa fall af gällande bestämmelser om häradsting den 17 maj 1872 följa omedelbart af hvad i 11 kap. 6 § rättegångsbalken föreslås derom, att stämning skall ställas å den dag, då målet skall till handläggning förekomma, och ej såsom förut i hvarje fall å första rättegångsdagen af ting eller sammanträde.»

Departementschefen uppläste härefter ofvan omförmälda förslag dels till lag angående ändring i vissa delar af Rättegångsbalken och dels till lag om ändrad lydelse af 5 och 6 §§ i förordningen angående ändring i vissa fall af gällande bestämmelser om häradsting den 17 maj 1872, af den lydelse bilagan litt. vid detta protokoll utvisar; och hemställde departementschefen i underdånighet att öfver dessa förslag högsta domstolens utlåtande måtte för det ändamål, § 87 regeringsformen omförmäler, genom note ur protokollet inhemtas.

Till denna af statsrådets öfriga ledamöter biträdade hemställan täcktes Hans Maj:t Konungen i nåder lemna sitt bifall.

Ex protocollo

Sölve Berger.

Förslag

till

LAG

angående ändring i vissa delar af rättegångsbalken.

Härigenom förordnas, att rättegångsbalken skall i nedan nämnda delar erhålla följande lydelse:

11. kap.

Om stämning.

1 §.

Vill man vid underrätt till annan kära i tvistemål, låte honom, der ej för visst fall annorledes stadgas, till rätten stämmas. Medgifver någon inför rätten att utan stämning svara, vare ock det gilt.

2 §.

Vilja flera kära i mål, som dem alla rör, ege de genom en stämning målet anhängiggöra. Äro flera, som svara skola i samma mål, må de alla genom en stämning kallas.

3 §.

Stämning till häradsrätt gifves af häradshöfdingen.

Häradshöfding ege ock förordna andra skicklige män att stämningar i hans ställe gifva; dock gälle allenast häradshöfdingens stämning, der

den, hvilken stämningen kungöras skall, har sitt hemvist utom tingslaget. Förteckning å dem, som äro förordnade att stämningar gifva, skall finnas anslagen å rättens dörr.

Stämning till rådstufvurätt gifves af den, som dertill satt är, eller, der sådan ej finnes, af rättens ordförande.

4 §.

Förekommer mot den, hos hvilken stämning sökes, jäf, som i 13 kap. 1 § sägs, vare det ej hinder för honom att stämning utfärda.

5 §.

Då stämning sökes, gifve käranden skriftligen eller muntligen upp hvad han i målet påstår och grunden därför; ege ock säga, huru lång tid han för stämningens kungörande tarfvar.

6 §.

Stämning skall skriftligen utfärdas och deri utsättas, å hvilken ort och dag målet skall till handläggning företagas. Gifves stämning efter skriftlig ansökning, varde stämningen derå tecknad. Är stämning muntligen sökt, skall i stämningen sägas hvad käranden påstår och grunden därför, efter den uppgift han derom haft.

7 §.

Stämning skall genom kärandens försorg kungöras svaranden; och varde dervid stämningshandlingen i hufvudskrift förevisad och en be-sannad afskrift deraf öfverlemnad.

8 §.

Kungörande af stämning må ej ske der gudstjenst hålles eller sam-mankomst för gemensam andaktsöfning eljest eger rum; ej heller må, medan offentlig förrättning pågår, stämning kungöras förrättningsman.

Mellan klockan nio om aftonen och klockan sex om morgonen vare ej någon skyldig mottaga stämning.

9 §.

Nu är svaranden veterligen ur riket faren utan att upplysning kunnat vinnas, hvar han sig uppehåller: har han ej hos rätten eller härads höfdingen i den ort, der han senast var i riket boende, anmält viss person, som eger att för honom stämning mottaga, eller anvisning å sådant ombud eljest kunnat erhållas, och förekomma derjemte omständigheter, som utmärka, att han håller sig undan eller att han har för afsigt att för framtiden bosätta sig i främmande land; varde stämningshandlingen införd i allmänna tidningarne tre gånger, minst fjorton dagar mellan hvarje gång, och, der så ske kan, i tidning inom den ort, der han senast i riket bodde, en gång. Derjemte skall, der svaranden inom riket eger känt hemvist, stämningshandlingen uppläsas för hans husfolk, om sådant finnes, och en besannad afskrift fästas å hans husdörr samt, der han ej har sådant hemvist men eger fastighet inom riket, afskrift som nyss är sagd tillställas den, som förvaltar fastigheten.

Öfver anmälanden angående behörighet att stämning för annan mottaga skall särskild förteckning föras å landet af härads höfdingen och i stad af rätten.

10 §.

Har svarande, som icke veterligen är ur riket faren, å särskilda dagar blifvit i sitt hemvist med stämning sökt, utan att han eller ombud för honom dervid kunnat träffas, och kan ej heller, vid efterfrågan hos hans husfolk eller grannar eller der han tjenst eller näring har, säker anvisning vinnas, hvarest han eller ombud för honom sig uppehåller: förekomma i öfrigt omständigheter, som gifva anledning dertill, att han håller sig undan; varde stämningshandlingen uppläst för hans husfolk, om sådant finnes, och en besannad afskrift fästad å hans husdörr.

11 §.

Der delegare i oskift dödsbo skola stämmas i mål, som boet rör, må stämningen kungöras den, som i boet sitter, ehvad han är delegare eller syssloman; och svare denne de öfrige för att de utan dröjsmål erhålla underrättelse om stämningen.

12 §.

Skall någon stämmas i mål, som angår hans fasta egendom, och har han ej der sitt hemvist, må, der någon är satt att egendomen förvalta, stämningen honom kungöras; och svare han egaren för att denne utan dröjsmål varder om stämningen underrättad.

13 §.

Skall helt byalag stämmas, och äro byamännen flere än tio, må stämningen kungöras sålunda, att besannad afskrift af stämningshandlingen öfverlemnas till en af svarandena att vara för dem alla tillgänglig samt handlingen derefter, med underrättelse hvilken af svarandena bekommit afskriften, uppläses i församlingens kyrka och anslås å rättens dörr. Lag samma vare, der eljest flere än tio skola stämmas i mål, som angår egendom eller rättighet, hvilken är för flera fastigheter samfald.

14 §.

I mål angående grufva, som tillhör flere gemensamt, må stämning å delegarne kungöras grufföreståndaren; och svare denne delegarne för att de ofördröjligen å stämma eller annorledes erhålla underrättelse om stämningen.

15 §.

Stämning å konkursbo varde kungjord den, som förordnats att boets angelägenheter bevaka, eller, der flere äro dertill förordnade, någon af dem.

16 §.

Är stämning tagen å bolag, förening eller annat samfund, eller å stiftelse eller annan sådan inrättning, varde stämningen, der ej för visst fall är annorledes särskildt stadgadt, kungjord den, som eger att företråda samfundet eller inrättningen, eller, der flere, hvar för sig eller gemensamt, äro dertill behörige, någon af dem.

Är ej någon satt att företråda samfund, som stämmas skall, men finnes någon, som eger sammankalla dem, hvilka hafva att öfver samfundets angelägenheter besluta, skall stämningen honom kungöras.

17 §.

Då socken, stad eller annan sådan menighet skall stämmas, varde stämningen kungjord den person eller myndighet, på hvilken det ankommer att sammankalla dem, som i afseende å målet hafva att för menigheten besluta.

18 §.

Skall härad eller tingslag stämmas, varde stämningshandlingen uppläst i kyrkorna i de församlingar, som till häradet eller tingslaget höra, samt å rättens dörr anslagen. I fråga om stämning å väghållningsskyldige i distrikt, som ej med härad eller tingslag sammanfaller, ege hvad nu sagdt är motsvarande tillämpning.

19 §.

I mål, deri landsting skall svara, varde stämningen Konungens befallningshafvande kungjord; och låte Konungens befallningshafvande landstinget å näst infallande lagtima möte om stämningen underrättas.

20 §.

Stämning å kronan må kungöras Konungens befallningshafvande i det län, der domstolen är; och föranstalte Konungens befallningshafvande, der annan myndighet har att bevaka kronans talan i målet, att under rättelse om stämningen kommer den myndighet tillhanda.

21 §.

Skall stämning kungöras någon, som vistas utom det län, der kåranden bor, men inom riket, ege kåranden att hos Konungens befallningshafvande i nämnda län påkalla biträde med kungörandet. Vill han af sådan rätt sig begagna, gifve till Konungens befallningshafvande in stämningshandlingen jemte besannad afskrift och förskjute den kostnad Konungens befallningshafvande finner för ändamålet nödig. Konungens befallningshafvande sände derefter handlingen och afskriften till befallningshafvanden i det län, der stämningen kungöras skall; och har denne

att ombesörja, det stämningen kungöres efter ty för hvarje fall är stadgadt, så ock att till befallningshafvanden i det förra länet öfversända stämningshandlingen tillika med bevis om kungörandet.

22 §.

Vistas den, hvilken stämningen kungöras skall, utom riket, ege käranden att i utrikesdepartementet påkalla biträde med stämningens kungörande; dock varde kostnad, som för ändamålet pröfvas nödig, af käranden förskjuten.

23 §.

Stämning skall kungöras: sist å åttonde dagen före den för målets handläggning utsatta dag om svaranden har sitt hemvist i stad, der rätten sammanträder, sist å fjortonde dagen förut om svaranden eljest har sitt hemvist i det län, der domstolen är, och sist å trettionde dagen förut om svaranden har sitt hemvist i annat län inom riket; dock att, der någon, som har sitt hemvist inom Vesterbottens eller Norrbottens läns lappmark, skall stämmas till annan domstol än den, inom hvars område han är boende, stämningen ej i något fall må kungöras senare än å trettionde dagen före inställelsedagen.

Har svaranden sitt hemvist utom riket, varde stämningen kungjord, om han är boende inom Europa, sist å sextionde dagen före inställelsedagen och i annat fall sist å etthundratjugonde dagen förut.

För svarande, som ingenstädes har stadigt hemvist, skall stämningstid räknas så, som om han vore boende å den ort, der han med stämningen anträffats.

24 §.

Har någon, som utom riket vistas, inom riket ombud, som eger att för honom svara, och kungöres stämning det ombud, varde stämningstid räknad efter ombudets hemvist.

25 §.

Kungöres stämning enligt 9 §, skall kungörandet vara fullbordadt sist å etthundratjugonde dagen före den i stämningen utsatta dag.

26 §.

Vill någon kungöra stämning, efter ty i 13 § sägs, skall hvad der är föreskrifvet vara till fullo verkställt sist å trettionde dagen före inställelsedagen; dock att, der någon af svarandena är enligt 23 § till längre stämningstid berättigad, stämningen skall kungöras så långt förut, att han den tid tillgodonjuter.

27 §.

Delgifning af stämning enligt 14 § skall ske sist å sextionde dagen före inställelsedagen.

28 §.

För svarande, som i 15 eller 16 § afses, gälle den i 23 § stadgade stämningstid, räknad efter den ort, under hvars domstol svaranden lyder i tvistemål, som angå gäld i allmänhet; dock att kungörande af stämning enligt sista stycket af 16 § ej i något fall må ske senare än å sextionde dagen före inställelsedagen.

29 §.

Stämning å menighet, som i 17 eller 18 § sägs, eller å kronan varde kungjord sist å trettionde dagen före inställelsedagen.

30 §.

Landsting vare ej pligtigt att ingå i svaromål förr än å trettionde dagen från den, då landstinget näst efter stämningens kungörande till lagtima möte sammanträder.

31 §.

Om stämningstid i vexelmål är särskildt stadgad.

32 §.

Vill den, som stämd är, instämma genkärsmål, som i 10 kap. 1 § sägs, vare för genstämningen hälften så lång tid, som för första stäm-

ningen räknas skall efter ty förut är sagdt, der ej den, som genstämmes, eljest är pliktig att inom kortare tid svara.

33 §.

Har käranden ej sitt hemvist inom rättens område, vare han skyldig att, då stämningen kungöres, uppgifva viss person inom det område, den vederparten må genstämming kungöra, der han sådan taga vill. Sker det ej, ege den stämde att genkärsmål utan särskild stämning väcka, då målet första gången inför rätten till handläggning förekommer.

34 §.

Var der ej stämning kungjord på sätt i 7 till och med 20 §§ för hvarje fall sägs, vare ogill.

Är stämning kungjord efter ty nyss är sagdt, men har kungörandet icke skett i rätt tid före inställelsedagen, varde, der ej svaranden å den dag i svaromål ingår, målet utsatt till annan dag sålunda, att svaranden den honom tillkommande stämningstid tillgodonjuter. Har svaranden ej varit vid rätten tillstädes, åligge käranden att, på sätt och inom tid, som för stämmings kungörande gäller, delgifva svaranden rättens beslut. Försummar käranden det, vare käröålet förfallet.

35 §.

Vill i brottmål någon vid underrätt väcka talan mot den, som på fri fot är, låte honom till rätten stämmas; och gälle dervid hvad angående stämning i tvistemål är i 2 till och med 8 §§ samt i 21 och 22 §§ stadgadt, dock att allmän åklagare är utan särskildt förordnande berättigad att utfärda stämning å den han tilltala vill.

Stämning i brottmål varde svaranden kungjord så tidigt, att han å förelagd dag kan för rätten sig inställa.

Ej vare i brottmål stämning nödig, der man vill vid rätten väcka talan mot någon, som sjelf är der tillstädes. Menar någon, som tilltalad blifvit, att åtalet är utan skäl anstaldt, och vill han förty i målet yrka ansvar eller skadestånd, må det ske utan stämning, ändå att vederparten ej är tillstädes.

36 §.

Skall någon till hofrätt stämmas, gifve kåranden till hofrätten in skriftlig ansökning om stämning med uppgift om sitt påstående samt grunden därför; och varde stämningen å den ansökning tecknad. Om kungörande af stämning, som hofrätt utfärdat, vare lag som i fråga om kungörande af stämning till underrätt.

37 §.

Underrätt förordne vissa män, å landet minst två i hvarje socken, att, då de derom anlitas, delgifva stämningar och domstolars beslut, så ock eljest verkställa delgifning af handlingar. Dessa stämmingsmän gånge inför rätten ed, att de redligen och utan försumlighet skola uträtta de delgifningsärenden, som åt dem uppdragas. Kronofogde, stadsfogde, länsman eller nämndeman vare ock stämmingsman utan särskildt förordnande, om han det sig åtager.

Förteckning å dem, som äro till stämmingsmän förordnade, skall finnas anslagen å rättens dörr samt å landet hållas tillgänglig hos häradshöfdingen. Hos Konungens befallningshafvande i länet skall sådan förteckning jemväl föras och allmänheten tillhandahållas; och åligge det förty å landet häradshöfdingen samt i stad rätten att, då någon förordnats till stämmingsman eller från befattningen afgått, uppgift derom till Konungens befallningshafvande insända.

38 §.

Intyg af två stämmingsmän, emot hvilka ej förekommer jäf, som om vittnen är stadgadt, gälle såsom fullt bevis att delgifning blifvit så verkstald, som intyget innehåller. Skriftligt erkännande om delgifning vare ock, der det är genom intyg af en ojäfvig stämmingsman bestyrkt, ansedt såsom fullt bevis om delgifningen. Enahanda vitsord tillkomme intyg, som af svensk konsul eller vid svenskt konsulat anstald tjänsteman meddelats angående delgifning utom riket.

12 kap.

8 §.

Är i instämmt brottmål åklagare eller enskild käreande ej å den i stämningen utsatta dag tillstädes, och varder ej laga förfall visadt, vare käromålet förfallet.

Kommer å dag, hvartill instämmt brottmål blifvit utsatt, åklagare eller enskild käreande för rätten och visar, att svaranden blifvit lagligen stämd, men är svaranden borta utan att laga förfall framtes, ege rätten förordna om hans hemtande. Varder han ej å den dag efter hemtning för rätten instäld, dömes för uteblifvande att böta från och med tio till och med tvåhundra daler.

Uteblifver i brottmål svarande utan laga förfall å dag, till hvilken målet uppskjutits, och vållas deraf ytterligare uppskof, böte som nyss är sagdt, der ej särskildt äfventyr är af rätten stadgadt.

Har någon blifvit fäld till böter enligt denna §, skola böterna genast uttagas, utan hinder deraf att det beslut, hvarigenom de blifvit ådömda, ej vunnit laga kraft. Visar svaranden innan målets slut, att han haft förfall och ej kunnat rätten det kungöra, gånge böterna åter.

Genom denna lag upphävas:

hvad 82 § i resolutionen och förklaringen öfver allmogens allmänna besvär den 17 september 1723 innehåller derom, att stämningar skola ställas på första dagen af ting;

68 § i resolutionen och förklaringen på allmogens allmänna besvär den 16 mars 1739;

hvad förordningen angående rättegångskostnad för landsfiskalerna uti de dem anbefalda embetsmål, så ock den rekonvention vederbörande må hafva, när fiskalerna missbruka sitt embete och rättegången, den 12 oktober 1739 innehåller rörande stämning i rekonventionsmål;

hvad resolutionen den 29 maj 1752 innehåller angående stämning å menighet;

37 § i resolutionen och förklaringen på allmogens allmänna besvär och ansökningar den 29 november 1756;

förordningen angående förändradt stämningssätt i vissa fall den 5 april 1871;

förordningen angående stämningmän den 10 augusti 1877;

lagen angående böter för svarandeparts uteblifvande från underrätt i vissa brottmål den 8 november 1889;

så ock hvad lag eller särskild författning i öfrigt innehåller mot denna lag stridande; dock att ändring ej sker i 10 § af förordningen angående sättet, huru förfaras skall med sådana personers anhållande och tilltalande, hvilka begå förbrytelser i ett af de förenade rikena Sverige och Norge samt derefter afvika till det andra, den 1 juni 1819, ej heller i 18 § af förordningen rörande de lappar, som med renar flytta emellan de förenade konungarikena Sverige och Norge, den 6 juni 1883.

Hvad förklaringen af allmänna lagens stadganden om stämning den 14 oktober 1892 innehåller derom, att den, som begär stämning å motpart och vittne i samma sak, är berättigad att få dem genom en stämning inkallade, skall fortfarande gälla.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari ; dock att nu gällande föreskrifter om stämningstid skola lända till efterrättelse i mål, deri stämning före nämnda dag delgifvits.

Förslag

till

LAG

om ändrad lydelse af 5 och 6 §§ i förordningen angående ändring i vissa fall af gällande bestämmelser om häradsting den 17 maj 1872.

Härigenom förordnas, att 5 och 6 §§ i förordningen angående ändring i vissa fall af gällande bestämmelser om häradsting den 17 maj 1872 skola erhålla följande ändrade lydelse:

5 §.

Tarivas vid allmänt sammanträde mera än en rättegångsdag, skall sammanträdet fortsättas nästföljande helgfria dagar till dess alla målen förevarit, hvarefter sammanträdet förklaras afslutadt.

6 §.

I tingslag, hvarom ofvan sägs, skall, der enligt 12 kap. 1 § rättegångsbalken eller eljest lagligen uppskof i mål bort meddelas till nästa ting, uppskofvet ske till nästa sammanträde, eller, om längre rådrom erfordras, till annat sammanträde under samma eller följande ting. I dessa tingslag skall jemväl i fall, som afses i 12 kap. 2 och 3 §§ rättegångsbalken, å part, hvilken icke inställer sig å allmänt sammanträde, innan detta afslutadt är, tillämpas hvad i nämnda §§ stadgas om påföljd af parts uteblifvande från ting.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari

*Utdrag af protokollet öfver lagärenden, hållet uti
Kongl. Maj:ts högsta domstol onsdagen den 7
december 1898.*

Andra rummet.

Närvarande:

Justitieråden: LILIENBERG,
HUSS,
AFZELIUS,
WIJKANDER,
PETERSSON,
HELLSTRÖM.

Sedan högsta domstolen den 28 mars innevarande år, i närvaro af justitieråden Glimstedt, Lilienberg, Huss, Afzelius, Wijkander, Petersson och Hellström, förordnat, att handlingarna rörande förslag till lag angående ändring i vissa delar af rättegångsbalken och lag om ändrad lydelse af 5 och 6 §§ i förordningen angående ändring i vissa fall af gällande bestämmelser om häradsting den 17 maj 1872 skulle för närmare granskning emellan bemälda ledamöter cirkulera, samt under den derefter förflutna tiden justitierådet Glimstedt affidit, så företogs nu detta ärende till slutlig behandling; varande lagförslagen bilagda detta protokoll.

Under granskningen af ifrågavarande förslag framställdes inom högsta domstolen följande anmärkningar:

A. Förslag till lag angående ändring i vissa delar af rättegångsbalken.

Justitieråden *Lilienberg*, *Huss*, *Afzelius*, *Petersson* och *Hellström* ansågo föremålet för lagen böra, för dennas särskiljande från andra lagar, som redan gifvits eller framdeles kunde komma att utfärdas angående ändring i vissa delar af rättegångsbalken, i rubriken närmare utmärkas antingen genom angifvande af de kapitel i rättegångsbalken, lagen afser att ändra, eller på annat sätt.

Justitierådet *Wijkander* yttrade att, för den händelse den af högsta domstolen vid 12 kap. 8 § gjorda anmärkning vunne afseende, förslaget lämpligen syntes kunna benämnas »förslag till lag angående ändrad lydelse af 11 kap. rättegångsbalken».

11 kap.

1 §.

Då den kallelse å rättsegande, som förekomme i vissa särskilda slag af mål såsom konkurs- och expropriationsmål jemväl benämndes stämning, samt angående utfärdande och kungörande af dylik stämning gälde särskilda föreskrifter, som ej berördes af förevarande lagförslag, hemstälde justitieråden *Lilienberg*, *Huss*, *Afzelius* och *Petersson*, att uttrycket »till rätten stämmas» måtte fullständigas med tillägget »efter ty här nedan sägs» eller något dylikt.

Justitierådet *Hellström*, med hvilken justitieråden *Lilienberg*, *Huss* och *Afzelius* instämde, anförde:

»Såsom departementschefen i sitt yttrande till statsrådsprotokollet anmärkt, har sedan gammalt i vår rätt den grundsats varit gällande, att talan i tvistemål skall genom stämning anhängiggöras. Då nu något behof af ändring härutinnan icke försports, utan det fastmera torde för bibehållande af reda och ordning vid tvistemålen behandling vara af vikt, att samma grundsats fortfarande utan undantag bibehålles, samt härtill kommer, att det för ordnandet af arbetet vid underdomstolarne kan verka synnerligen menligt, om parter skulle tillerkännas rätt att der inleda rättegång utan att stämning förut uttagits, hemställer jag, att stadgandet i sista punkten af förestående §, hvilket stadgande, i

den mån det kan hafva betydelse för parts rätt att utvidga en redan anhängiggjord talan, ej har sin plats i detta kapitel, måtte utgå.»

Justitierådet *Wijkander* yttrade:

»Stadgandet i §:ns andra punkt är hemtadt från lagkomiténs och lagberedningens förslag till rättegångsbalk. Det motiveras af lagkomitén dermed, att ändamålet med stämning är att förekomma, att någon dömes ohörd, samt att således, om någon är tillstädes utan att vara stämd och förklarar sig det oakadt vilja svara, stämning är öfverflödig. Vore det nu så, att stämningen ej hade annat ändamål än det sålunda uppgifna, så syntes vid stadgandet visserligen intet vara att erinra. Men stämningen har hos oss inom civilprocessen sedan gammalt haft sig tillerkänd en vida större uppgift, den nemligen att utgöra, såsom det heter i skeppmålalbalken af 1667 års sjölag, 'begynnelse och grundval till följande rättegång' eller, med andra ord, den handling, hvarigenom rättegången inledes, och den gräns, hvarutöfver den ej må utsträckas; och, på de af justitierådet *Hellström* redan anförda grunder, anser jag betänkligt att godkänna ett stadgande, hvilket i så väsentlig mån som det nu föreslagna skulle stå i strid med sagda uppfattning om stämningens betydelse.

Deremot är, efter mitt omdöme, intet att anmärka mot införande i lagen af en föreskrift, enligt hvilken käranden skulle ega att i ett redan anhängiggjort mål, med svarandens begifvande, utan uttagande af stämning framställa nytt påstående, der domaren pröfvade detsamma stå i sådant förhållande till det genom stämningen väckta, att de lämpligen borde i ett sammanhang handläggas och bedömas; och detta så mycket mindre som en dylik uppfattning om parternas rätt att efter öfverenskommelse vidga omfånget för en rättegång helt visst redan i praxis gjort sig gällande. Dock lärer böra erinras, att en sådan lagändring synes förutsätta en något ändrad affattning af stadgandena i 24 kap. 3 § och 25 kap. 21 § rättegångsbalken.»

2 §.

Justitierådet *Hellström* yttrade:

»Då hvad första punkten af förestående § innehåller om rätt för flere kärande att erhålla gemensam stämning är så sjelfklart, att något särskildt stadgande derom icke erfordras, torde samma punkt kunna utslutas; hvarjemte och då stadgandet i andra punkten erhåller be-

tydelse först, sedan det blifvit fastslaget, att stämning skall vara skriftlig, och samma stadgande således lämpligast bör hafva sin plats efter det föreskrift i sådant hänseende meddelats, jag hemställer, att stadgandet här måtte utgå samt i stället införas i 6 §.»

I afseende å andra punkten var justitierådet *Afzelius* ense med justitierådet *Hellström*.

3 §.

Justitierådet *Hellström* anförde:

»Den rätt att förordna biträdande stämningssutgifvare, som hittills medgifvits häradschefding, har väl åt honom bibehållits, men deremot har uti förslaget en sådan stämningssutgifvares befogenhet i väsentlig grad inskränkt. Hitintills har nemligen en biträdande stämningssutgifvares stämning haft samma giltighet som häradschefdingens egen stämning; och då mig veterligen icke någon olägenhet eller fara för rätts-säkerheten deraf försports, synes mig anledning saknas till ändring i detta förhållande. Tvärtom håller jag före, att en ändring af det i detta hänseende nu bestående mången gång kommer att vålla afsevärda svårigheter. Fall torde nemligen kunna inträffa, att en svarandepart, efter det stämning uttagits men innan den ännu hunnit honom delgifvas, flyttat utom tingslaget, och i sådan händelse skulle en stämning, som vid tiden för dess utfärdande varit af behörig person gifven och således giltig, sedermera blifva utan gällande kraft. Vidare skulle en part, som ju har rätt att i samma mål genom en stämning få inkallade såväl flere vederparter som vittnen, allenast af den omständighet, att en af motparterna eller ett af vittnena hade sitt hemvist utom tingslaget, nödgas uppsöka häradschefdingen för att af honom erhålla stämning, hvilket besvär särdeles i de vidsträckta domsagorna, der häradschefdingens bostad kan vara belägen flere dagsresor från domsagogränsen, kan för en kändepart föranleda icke blott dryga kostnader utan ock, der hans talan är beroende af viss stämningstid, förlust af samma talan. Hvad brottmål angår, så inträffar det ju ofta, att inom ett tingslag brott eller förseelser, som ej falla under allmänt åtal, begås af personer från annat tingslag. I de flesta sådana fall är det af största vikt för den genom brottet eller förseelsen kränkte att omedelbart efter förbrytelsens begående erhålla stämning å den brottslige, enär det i motsatt fall kan vara förenadt med stora svårigheter, om icke omöjligt, att

anträffa honom för delgifning af stämningen. Skall nu, såsom förslaget stadgar, den rättskränkte vara nödsakad att uppsöka häradshöfdingen för erhållande af den erforderliga stämningen, torde i de allra flesta fall utsigten för honom att erhålla rättslig upprättelse och få den brottslige befördrad till straff vara ringa.

På grund häraf och då häradshöfdingarne icke torde underlåta att vid förordnande af stämmningsutgifvare tillse, att för ändamålet fullt lämpliga personer blifva dertill utsedde, hemställer jag, att hvad i förslaget finnes stadgadt derom, att allenast häradshöfdingens stämning skall gälla, der den, hvilken stämningen kungöras skall, har sitt hemvist utom tingslaget, måtte ur förslaget utgå; hvarjemte och då något fullt effektivt sätt att till allmänhetens kännedom meddela underrättelse, om hvilka till stämmningsutgifvare förordnats, icke finnes, förslagets föreskrift derom, att förteckning å stämmningsutgifvare skall finnas anslagen å rättens dörr, jemväl torde kunna uteslutas.»

Häruti instämde justitierådet *Lilienberg* med tillägg, att justitierådet dock ansåg ordningen fordra, att uppgift å dem, som till stämmningsutgifvare förordnats, borde införas i länskungörelserna.

Justitierådet *Petersson*, med hvilken justitieråden *Huss* och *Afzelius* förenade sig, yttrade:

»Stadgandet i denna § angående giltigheten af stämning, som utfärdats af biträdande stämmningsutgifvare, synes mig lämpligen kunna så utvidgas, att dylik stämning kommer att gälla så snart den, hvilken stämningen kungöras skall, har sitt hemvist inom länet, i sammanhang hvarmed lärer böra föreskrivas att förteckning å biträdande stämmningsutgifvare skall intagas i länskungörelserna.

5 §.

Justitierådet *Hellström*, med hvilken justitieråden *Lilienberg*, *Huss*, *Afzelius* och *Wijkander* instämde, anförde:

»Med hänsyn dertill, att stämningen skall utgöra grundvalen för den följande rättegången, är det af vikt, att kärandens påståenden och de till grund dertill liggande uppgifter om de faktiska förhållandena i målet blifva redan i stämningen så fullständigt och redigt som möjligt upptagna; och då uppenbart är, att sådant i allmänhet kan ske noggrannare, om berörda påståenden och uppgifter på förhand sammanfattas i en skriftlig ansökning, än om de allenast muntligen för stäm-

ningsutgifvaren framställas, samt i öfrigt, på sätt departementschefen i sitt yttrande till statsrådsprotokollet ock anmärkt, redan nu skriftlig stämmningsansökning vanligen användes, hemställer jag om den ändring i förestående §, att såsom regel måtte stadgas att, då stämning sökes, skriftlig stämmningsansökan skall till stämmningsutgifvaren aflemnas, samt att undantag härifrån må medgifvas allenast för det fall, att sökanden ej sjelf förmår skriftligen uppsätta ansökningen och i följd af medelöshet saknar utväg att få den genom annan uppsatt.»

6 §.

Då det understundom inträffade, att stämning måste uttagas innan ännu tingsterminerna vore utsatta, och det i sådan händelse icke vore möjligt, att, såsom med förevarande stadgande torde få anses vara afsedt, i stämningen uttsätta viss bestämd dag för målets handläggning, ansåg *högsta domstolen* stadgandet för nu antydda fall böra förtydligas.

7 §.

Justitierådet *Hellström* anförde:

»I det lagrum af gällande lag, som närmast motsvarar förestående §, eller 7 § af 11 kapitlet rättegångsbalken, finnas noggranna föreskrifter om det sätt, hvarpå delgifning eller, såsom åtgärden i förslaget benämnas, kungörande af stämning skall verkställas. Någon motsvarande föreskrift finnes emellertid icke hvarken i förevarande § af förslaget eller eljest i detsamma; och då ett sådant stadgande synes icke böra saknas, samt detsamma lämpligen torde böra förekomma i omedelbart sammanhang med stadgandena i denna §; hemställer jag, att der måtte införas stadganden i hufvudsaklig öfverensstämmelse med hvad i förenämnda lagrum af gällande lag finnes i anmärkta afseendet stadgad.»

Vidare synes mig det i förevarande § meddelade stadgandet, att vid stämmnings kungörande stämmningshandlingen skall i hufvudskrift svaranden förevisas, lätt kunna föranleda tvister, huruvida kungörandet egt rum i stadgad ordning, samt särskildt för det fall, då flere å skilda orter boende personer skola genom samma stämning kallas, vålla afsevärda svårigheter; och då man väl får förutsätta, att en vederbörligen besannad afskrift af stämningen är lika lydande med hufvudskriften, samt någon olägenhet icke försports af den hittills i allmänhet följda

praxis att till svaranden öfverlemna stämningen i hufvudskrift och till egen säkerhet behålla allenast en afskrift, hemställer jag, att förberörda stadgande måtte utgå, samt föreskrift i stället meddelas derom, att vid stämmings kungörande käranden skall till svaranden öfverlemna stämningen i hufvudskrift eller besannad afskrift.»

Justitieråden *Lilienberg, Huss, Afzelius* och *Wijkander* instämde i justitierådet *Hellströms* hemställan, att stadgandet i §:n måtte utbytas mot en föreskrift derom, att vid stämmings kungörande stämmingshandlingen skall till svaranden öfverlemnas i hufvudskrift eller besannad afskrift.

Justitierådet *Petersson* yttrade: »Lika med justitierådet *Hellström* anser jag bestämmelsen, att vid stämmings kungörande stämmingshandlingen skall i hufvudskrift förevisas svaranden, kunna föranleda tvister, om kungörandet blifvit rätteligen verkställt, och i vissa fall vålla svårigheter vid delgifningen. Det synes mig emellertid, som skulle bestämmelsen kunna så inskränkas, att berörda olägenheter undvikas. Om nemligen den afskrift, som tillställes svaranden, är officiellt bestyrkt, torde något förevisande af den originala stämmingshandlingen skäligen icke böra fordras; är åter afskriften annorlunda styrkt, bör visserligen svaranden lemnas tillfälle att se originala stämmingshandlingen, men något ovilkorligt stadgande om densammas uppvisande torde ej heller i detta fall vara af behovet påkalladt, utan synes svarandens rätt vara behörigen tillgodosedd genom ett stadgande, att i nämnda händelse originala stämmingshandlingen skall förevisas svaranden, om han det begär.»

8 §.

Justitieråden *Lilienberg, Huss, Afzelius, Wijkander* och *Hellström* ansågo bestämmelsen i första stycket af §:n böra förtydligas genom närmare angifvande af hvad med offentlig förrättning borde förstås; och erinrade justitieråden i sådant hänseende om det i motsvarande stadgande af lagkomiténs och lagberedningens förslag använda uttryckssätt, nemligen att stämning ej finge delgifvas »å allmänt embetsrum, under det embete eller tjänst förrättas af honom, som stämningen kungöras skall, utan så är att stämningen rör sak, den han har att för embetet eller tjänsten bevaka». Sådan bestämmelsen för närvarande vore af-

fattad syntes den nemligen angifva att t. ex. stämning icke skulle kunna delgifvas landtmätare under pågående landtmäteriförrättning ute å marken.

Vidare yttrade justitierådet *Hellström*:

»Hvad beträffar andra stycket af förstående §, så har det deri förekommande stadgandet icke någon motsvarighet i nu gällande lag. Och då behof af ett sådant stadgande icke på något sätt gjort sig gällande, torde med fog kunna ifrågasättas, huruvida detsamma är behöfligt eller ens lämpligt. Då stadgandet synes mig vara utan nytta, men deremot lätt kunna blifva ett vapen i hand för den, som vill hålla sig undan för att undgå stämning, hemställer jag, att detsamma måtte ur förslaget uteslutas.»

Då någon giltig grund näppeligen torde kunna påvisas, hvarför den, som under tiden mellan kl. 9 om aftonen och kl. 6 om morgonen anträffades utom sin bostad, skulle vara frikallad från skyldigheten att mottaga stämning, hemstälde justitieråden *Lilienberg*, *Huss*, *Afzelius*, *Wijkander* och *Petersson*, att stadgandet i andra stycket af förevarande § måtte så inskränkas, att det komme att gälla allenast då fråga vore om kungörande af stämning i svarandens bostad.

9 §.

Justitierådet *Hellström* anförde:

»Förevarande från förordningen den 5 april 1871 hemtade stadgande innehåller, utöfver hvad i samma förordning finnes föreskrifvet om sättet för kungörande af stämning med veterligen ur riket faren person, ytterligare att stämningen skall, der så ske kan, införas i tidning inom den ort, der svaranden senast i riket bodde. Då emellertid, såsom nyss är nämndt, stadgandet afser endast delgifning af stämning med sådan person, om hvilken man har full vetskap, att han är ur riket faren, samt vid sådant förhållande någon anledning icke torde förefinnas till antagande, att stämningen bättre bringas till hans kännedom derigenom, att den införas i tidningen inom den ort, der han senast, kanske för lång tid sedan, i riket vistats, utan stadgandet synes mig utan motsvarande nytta komma att för käranden fördrya och försvåra den redan förut invecklade proceduren vid stämningens kungörande, hemställer jag, att ifrågavarande stadgande måtte utgå.»

10 §.

Högsta domstolens ledamöter förenade sig om följande yttrande:

»Äfven om antagas finge, att med 'ombud' i förevarande, från gällande författning i ämnet hemtade § allenast afsåges ombud, som hade s. k. generel fullmakt, syntes stadgandets affattning ej vara fullt tillfredsställande. Det vore nemligen ingalunda en oomtvistad sak, att dylik fullmakt medförde befogenhet att med laga verkan för fullmakts-gifvaren mottaga stämning, utan snarare kunde en motsatt uppfattning sägas vara den för närvarande rådande. Vid sådant förhållande hemställdes, att orden 'ombud för honom' utbyttes mot 'någon, som eger att för honom stämning mottaga', samt att längre ner framför ordet 'ombud' insköttes 'sådant'.»

11 §.

Högsta domstolens ledamöter förenade sig om följande yttrande:

»De i förslaget innefattade bestämmelser, hvarigenom för en mängd fall det medgifves kändepart att i vanlig ordning delgifva stämning allenast en af de flere personer, hvilka i saken äro parter eller hafva att företråda part, medföra uppenbarligen icke någon förändring i afseende å möjligheten för domstolen att afgöra målet utan att samtliga parter eller parts representanter iakttagit inställelse. Då det icke lär kunna ifrågasättas att mot en uteblifven part eller representant för part tillämpa de i förordningen den 6 oktober 1882 stadgade påföljder med mindre den uteblifne bevisligen fått sig stämningen kungjord, synes det nödigt att lagstiftningen härutinnan på lämpligt sätt fullständigas.»

12 §.

Högsta domstolens ledamöter förenade sig om följande yttrande:

»Denna § torde ej kunna vinna tillämpning å andra mål än sådana som enligt bestämmelserna i 10 kap. rättegångsbalken skola handläggas vid domstolen i den ort, der fastigheten är belägen, d. v. s. mål, som angå eganderätt, nyttjanderätt och dylikt. Men giltigt skäl att i dessa mål, hvilka i allmänhet äro af ganska stor vikt och ofta kräfva omfattande utredning, medgifva att stämningen må kungöras annan än

fastighetsegaren, synes icke föreligga, då en mängd andra af egendomens nyttjande och bruk härflytande tvister såsom om fordringar för arbete eller tjänst, som utgjorts å egendomen, för råamnen eller varor, som dit lemnats, med mera dylikt, hvilka tvister i allmänhet äro af vida mindre vikt än de förstnämnda, fortfarande måste anhängiggöras genom stämning, som skall kungöras egaren själf. Att nämnda begge slag af mål enligt gällande bestämmelser om forum handläggas vid olika domstolar, torde i det hänseende, hvarom nu är fråga, sakna betydelse; och hemställas alltså, att förevarande § måtte ur förslaget utgå. Att härigenom komme att saknas bestämmelse, motsvarande den i resolutionen den 29 november 1756 gifna angående stämningssätt i mål, som röra bruk, hvilka innehafvas af flere intressenter och drivas genom sysslomän, torde ej vara af någon praktisk betydelse, då dylika intressentskap numera i regel hafva form af bolag, i afseende på hvilka särskilda föreskrifter äro meddelade.»

16 §.

Justitieråden *Huss*, *Afzelius*, *Wijkander* och *Hellström* ansågo olämpligt att bestämmelser i nu till behandling upptagna ämne skulle finnas splittrade i skilda författningar, och hemställde därför, huruvida icke de om stämning å handelsbolag, aktiebolag eller registrerad förening i bolagslagarne meddelade föreskrifter kunde till förevarande lag öfverflyttas och i sammanhang dermed den i samma lagar meddelade bestämmelse, hvarigenom i fråga om delgifning likställes stämning och annat offentlig myndighets bud, kunde på lämpligt ställe i lagen eller i särskild författning upptagas i den utsträckning behovet kräfde.

Justierådet *Afzelius* tillade: »Vidkommande §:ns öfriga innehåll är en lagstiftning utöfver nyss antydda gräns synnerligt vanskelig. De begrepp, med hvilka man här rör sig — 'samfund', 'förening', 'inrättning', 'stiftelse' — äro till sin legala betydelse icke af lagstiftning eller praxis fastställda och därför icke egnade att i och för sig lemna erforderligt underlag för processuella bestämmelser. Det synes därför nödigt att söka uppställa något för de korporativa bildningar, man vill afse, gemensamt, för den rättsökande allmänheten lättfattligt kännemärke, äfven om härigenom de föreslagna stadgandenas tillämpningsområde skulle komma att i någon mån inskränkas.»

Justitierådet *Petersson*, med hvilken justitierådet *Lilienberg* instämde, yttrade:

»Hvem kârande har att låta kungöra stämning, som är uttagen å handelsbolag, aktiebolag eller registrerad förening för ekonomisk verksamhet, derom finnes särskilda stadganden meddelade i 17 § af lagen om handelsbolag och enkla bolag, 41 § af lagen om aktiebolag och 24 § af lagen om registrerade föreningar för ekonomisk verksamhet. Med den affattning förevarande § i förslaget erhållit skulle dessa stadganden, såvidt de angå handelsbolag samt det för aktiebolag och registrerade föreningar vanligast förekommande fall, att annan än bolagets eller föreningens egen styrelse kärar till bolaget eller föreningen, här intagas, hvaremot ifråga om nyssnämnda speciela fall allenast en hänvisning lemnas till hvad som derom särskildt stadgas. Oafsedt att denna hänvisning, sådan den i förslaget gifvits, lærer vara alltför obestämd, torde emellertid en dylik affattning af förevarande § vara mindre lämplig, i det hithörande bestämmelser väl böra återfinnas fullständigt återgifna antingen å det ena stället eller å det andra men ej i vissa delar å båda. Då nu en ändring i bolagslagarna desto mindre torde böra ifrågasättas, som de der gifna bestämmelser, om hvilka nu är fråga, afse jemväl annat offentlig myndighets bud än stämning, synes mig ur praktisk synpunkt lämpligast vara, att i förevarande § såvidt den angår handelsbolag, aktiebolag och registrerade föreningar för ekonomisk verksamhet allenast hänvisas till hvad derom är särskildt stadgad.

Hvad åter angår andra bolag och föreningar äfvensom stiftelser eller andra sådana inrättningar — hvarmed i förevarande sammanhang gifvetvis ej kan afses andra sammanslutningar och bildningar än sådana, som enligt lag eller praxis ega förvärfva rättigheter och iklåda sig skyldigheter samt inför domstol kära eller svara — synes mig med hänsyn till de vexlande former, hvarunder dylika sammanslutningar och bildningar kunna förekomma, lämpligare bestämmelser än de i förslaget intagna näppeligen stå att erhålla, och har jag således mot samma bestämmelser intet att anmärka.»

17 §.

Justitieråden *Lilienberg* och *Afzelius* ansågo slutorden kunna för-
anleda osäkerhet i de fall, då en myndighet, såsom t. ex. i vissa städer

drättselkammaren, egde föra talan för menigheten, men icke att träffa aftal om förlikning. Både detta och utförandet af talan kunde hänföras till beslut i afseende å målet, och justitieråden hemstälde därför om en redaktionsförändring för att närmare angifva hvad med bestämmelsen åsyftades.

18 §.

Justitierådet *Hellström*, med hvilken justitieråden *Lilienberg* och *Petersson* instämde, anförde:

»Enligt lagen om väghållningsbesvärets utgörande å landet den 23 oktober 1891 skall inom hvarje väghållningsdistrikt finnas en vägstyrelse, som har att förvalta vägkassan, verkställa vederbörandes rörande vägväsendet meddelade beslut och fullgöra öfriga åtgärder, som jemlikt nämnda lag på styrelsen ankomma. Likaledes skall enligt förordningen angående hushållningen med de allmänna skogarne i riket den 26 januari 1894 för häradsallmänning finnas en allmänningsstyrelse, som i alla frågor rörande allmänningen utöfvar delegarnes beslutande-rätt, der icke i reglemente för allmänningen är annorlunda stadgadt. Vid sådant förhållande synes mig lämpligt vara, att stämning å väghållningsskyldige eller delegare i häradsallmänning kungöres vederbörande styrelses ordförande, på hvilkens åtgärd det sedermera bör ankomma att tillse, det den stämnda korporationen varder vid svaromåls afgifvande behörigen representerad. Jag hemställer förty att sista punkten af förevarande § måtte ersättas med ett stadgande i nu angifna syfte.»

19 §.

Högsta domstolens ledamöter förenade sig om det yttrande, att, då stämning skulle kungöras Konungens befallningshafvande, uppenbarligen annan åtgärd för kungörandet icke borde ifrågakomma, än att stämningshandlingen ingåfves till den, som hos nämnda myndighet vore satt att mottaga handlingar i allmänhet; och hemställes, att detta till förekommande af missförstånd måtte tydligare, än som skett, angifvas.

20 §.

Högsta domstolen hemstälde, att åt §:n gåfves en affattning, som tydligare, än som skett, utmärkte, att i fall, då annan myndighet än

Konungens befallningshafvande hade att bevaka kronans talan i målet, käranden kunde delgifva stämningen vare sig Konungens befallningshafvande eller berörda myndighet; och hänvisades derjemte till den under 19 § framställda anmärkning, hvilken gälde jemväl i afseende å förevarande §.

21 §.

Justitierådet *Hellström*, med hvilken justitieråden *Lilienberg*, *Afzelius* och *Petersson* förenade sig, yttrade:

»Då det för den kärande, som vill begagna sig af den honom enligt förestående § medgifna rätt att för kungörande af stämning anlita Konungens befallningshafvande, mången gång torde vara med mindre besvär och tidsutdragt förenadt att direkt hänvända sig till Konungens befallningshafvande i det län, der kungörandet skall ega rum, än att, såsom förslaget ovilkorligen föreskrifver, ingifva stämningen till Konungens befallningshafvande i det län, der käranden bor, samt något skäl att utesluta ett sådant tillvägagående icke torde förefinnas, hemställer jag om sådan ändring af denna §, att det lemnas käranden öppet att, der han så åstundar, få i berörda afseende hänvända sig jemväl till Konungens befallningshafvande i det län, der stämningen skall kungöras.»

Justitierådet *Wijkander*, med hvilken justitierådet *Huss* instämde, anförde:

»Enligt gällande lag (kongl. förordningen angående stämmingsmän den 10 augusti 1877) äro kronofogdar, stadsfogdar och länsmän icke skyldige att verkställa delgifning af enskildes stämningar, utan ankommer på dem sjelfva att åtaga sig sådant uppdrag eller ej. Ett häremot svarande stadgande återfinnes äfven i förevarande förslag (37 §). Eftersöker man stadgandets tillkomst, finner man det vara hemtadt ur lagberedningens förslag till rättegångsbalk, samt att det af beredningen motiverats allenast dermed att 'det ej kan antagas såsom ovilkorlig tjenstepligt för kronobetjent att kungöra stämningar i enskildes tvistemål'. Hvarför detta ej kan antagas, nämnes icke, men skälet dertill torde vara att söka i det ökade ansvar och tilläfventyrs äfven — ehuru i mindre grad — i det ökade arbete, som ett sådant åliggande skulle för berörda tjenstemän medföra. Med den grund, hvarpå stadgandet således får anses hvila, synes emellertid ej fullt instämma att, på sätt

som i 21 § af förslaget skett, ålägga Konungens befallningshafvande skyldighet att i vissa fall ombesörja stämmings kungörande för parter och, såsom förslaget synes afse, jemväl för vittnen, hvilken skyldighet Konungens befallningshafvande svårligen lär kunna fullgöra utan att anlita kronobetjeningens biträde.

Äfven i annat hänseende synes stadgandet i förevarande § ej väl öfverensstämma med hvad på annat ställe i förslaget blifvit föreskrifvet. Förslaget (38 §) angifver nemligen, att intyg af stämmingsmän ej kan anses såsom fullt bevis, med mindre stämmingsmännen äro ojäfvige; och häraf följer, att Konungens befallningshafvande vid stämmings delgifvande ej får använda andra än ojäfvige stämmingsmän, efter som stämningen eljest kan blifva ogill. Men för Konungens befallningshafvande finnes, såvidt jag kan inse, icke någon möjlighet att bedöma, huruvida stämmingsmännen äro ojäfvige eller ej, och detta så mycket mindre, som man ej kan antaga, att stämmingsmännen sjelfve skola i allo hafva sig bekant, hvad på en uppkommande fråga om deras jäfvighet kan inverka. Vill man således öfverlemnna åt Konungens befallningshafvande eller annan offentlig myndighet att för den enskildes räkning ombesörja stämmings delgifvande, synes detta med nödvändighet förutsätta, att ovilkorligt vitsord tillerkännes delgiftningsbevis, som utfärdats af de utaf myndigheten använda stämmingsmän — någonting, som dock icke synes vara att förorda och ej heller, såvidt af motiven kan inhämtas, vid förslagets affattande ens varit ifrågasatt.

Vid de af mig nu anmärkta förhållanden hemställer jag, att stadgandet i 21 § måtte ur förslaget utgå.»

22 §.

Justitierådet *Wijkander* erinrade om hvad af justitierådet vid föregående § anförts och yttrade vidare, att justitierådet så mycket mindre funne förevarande stadgande vara af nöden, som det, enligt justitierådets tanke, icke kunde antagas annat än att utrikesdepartementet fortfarande såsom hittills skulle komma att tillmötesgå enskildes framställningar om biträde vid stämmings delgifvande i de fall, då sådant lämpligen kunde och borde ega rum.

23 §.

Justitierådet *Hellström*, med hvilken justitierådet *Wijkander* för-
enade sig, anförde:

»I afseende å de föreslagna stämningstiderna synes mig en oegent-
lighet föreligga derutinnan, att från den sedan gammalt gällande och
nu jemväl bibehållna regeln, att kortaste tiden för delgifning af stäm-
ning till häradsrätt skall vara fjorton dagar, undantag gjorts för den
svarande, som stämnes till häradsrätt med tingsställe i stad, der han
har sitt hemvist. Något skäl för detta undantag är icke anfördt och
annat sådant torde icke heller kunna åberopas än att med hänsyn der-
till, att en sådan svarande hade sin bostad i närheten af tingsstället,
han skulle utan svårighet kunna medhinna att inom den föreslagna
tiden vidtaga åtgärder för sin talans bevakande. Härvid är likväl att
märka, att nämnda svarande dock är bosatt utom den domstols dom-
värjo, dit han skall stämmas, och att det af sådan anledning torde vara
principielt oriktigt att för honom stadga kortare stämningstid, än som
är för häradets egna innebyggare föreskrifven, då de skola instämmas
till sitt personliga forum. Vidare synes med fog kunna framhållas, att,
då numera torde vara regel att, der härad icke har sitt tingsställe i
stad, sådant är beläget antingen i köping eller inom större stations-
samhälle eller ock å annan mera tätt befolkad ort, en derstädes bosatt
svarande har samma lätthet att infinna sig inför domstolen som den,
hvilken har sitt hemvist i stad, der tingsstället finnes, och att, derest
kortare stämningstid till häradsrätt än fjorton dagar skall för någon
stadgas, sådan bör i främsta rummet tillämpas för den, som är bosatt
inom rättens domvärjo på kort afstånd från eller invid sin ordinarie
tingsstad. Då emellertid en å landet bosatt svarandeparts sålunda på
längre eller kortare afstånd från tingsstaden belägna boningsort icke
lämpligen kan läggas till grund för beräkningen af den stämningstid,
honom bör tillkomma, synes mig den omständighet, att en svarande-
part är bosatt i stad, der ett härads tingsställe är beläget, så mycket
mindre böra tillerkännas någon inverkan på den honom tillkommande
stämningstid, som, på grund af hvad jag ofvan anför, jag anser det
icke vara med god rättegångsordning förenligt att för en utom en rätts
domvärjo bosatt svarande stadgas kortare stämningstid än för en der-
inom boende. På grund häraf hemställer jag om den ändring be-

träffande de föreslagna stämningstiderna, att kortaste tiden för delgifning af stämning till häradsrätt måtte i förestående § utan undantag bestämmas till fjorton dagar.

Enär vidare Stockholms stad, som anses såsom särskildt län, helt och hållet omslutes af Stockholms län, och det för den, som stämnes från Stockholms län till domstolen i Stockholms stad eller från staden till domstol i länet, uppenbarligen icke förefinnes behof af längre stämningstid än fjorton dagar, torde stadgande införas derom, att vid beräkning af stämningstid Stockholms stad och Stockholms län må anses såsom ett län.

Då i förevarande § talas om den ort, der svaranden 'har sitt hemvist', afses dermed, enligt hvad motiven gifva vid handen, den ort, der svaranden faktiskt är bosatt, äfven om denna ort skulle vara en annan än den, der han är mantalsskrifven. Deremot har den i 10 kap. 1 § rättegångsbalken förekommande bestämmelse, att svarandens personliga forum är domstolen i den ort, der han 'sitt bo och hemvist hafver', alltid tolkats såsom afseende domstolen i den ort, der svaranden är mantalsskrifven. Att på detta sätt svarandens 'hemvist' skulle anses vara ett annat, då fråga är om forum, än då frågan gäller beräkning af stämningstid, är emellertid uppenbarligen olämpligt; och då ändring i 10 kap. 1 § rättegångsbalken nu icke bör ifrågasättas, torde således jemväl vid beräkning af stämningstid såsom svarandens hemvist böra anses den ort, der han är mantalsskrifven, och särskilda bestämmelser meddelas för de i motiven antydda fall, då med en dylik uppfattning stämningstiden med hänsyn till svarandens faktiska vistelseort skulle blifva för kort.

Slutligen och då den föreslagna affattningen af ifrågavarande § näppeligen torde, såsom enligt motiven antagits, med erforderlig tydlighet utmärka att, der flere svarande genom en stämning inkallas, stämningstiden för en hvar af dem skall i enlighet med förevarande § beräknas, och än mindre är klar derutinnan, att i fall, som i 11 § afses, en hvar sterbhusdelegare eger med hänsyn till sitt hemvist åtnjuta stadgad stämningstid från den dag, stämningen kungjordes den, som i boet sitter, hemställer jag, att uttryckliga bestämmelser i dessa hänseenden må, i likhet med hvad i gällande lag är fallet, i förslaget intagas.»

Justitieråden *Lilienberg, Huss, Afzelius* och *Petersson* ansågo, lika med justitierådet *Hellström*, dels att vid beräkning af stämningstid

Stockholms stad och Stockholms län borde anses som ett län; *dels* att vid dylik beräkning såsom svarandens hemvist borde anses den ort, der han vore mantalsskrifven, i hvilken händelse särskilda bestämmelser borde meddelas för de fall, då, med en dylik uppfattning, stämningstiden med hänsyn till svarandens faktiska vistelseort blefve för kort; *dels* ock att uttryckliga bestämmelser borde gifvas derom, att, der flere svarande genom en stämning inkallas, stämningstiden för en hvar af dem skall i enlighet med förevarande § beräknas, och att, i fall som i 11 § afses, en hvar sterbhusdelegare eger med hänsyn till sitt hemvist åtnjuta stadgad stämningstid från den dag, stämningen kungjordes den som i boet sitter.

24 §.

Under erinran af hvad som anförts vid 10 § hemstälde *högsta domstolen*, att tillämpligheten af förevarande stadgande måtte inskränkas till de fall, då den, som vistades utom riket, hade ombud, som icke allenast egde att för honom svara, utan äfven vore behörig att för honom mottaga stämning.

29 §.

Med afseende derå att, då stämning blifvit kungjord svarande, som i 17 eller 18 § omförmäles, det för erhållande af ombud att i målet svara i regel erfordrades, att särskildt sammanträde med vederbörande utlystes, ansåg *högsta domstolen* den i förevarande § stadgade stämningstid vara för nämnda fall väl knappt beräknad.

32 §.

Enär den hänvisning, som i förevarande § lemnades till 10 kap. 1 § rättegångsbalken, syntes hafva till ändamål att närmare antyda hvad med genkärsmål borde förstås, men hvad derom i nämnda lagrum förekomme icke vore i sådant hänseende tillfyllest, ville *högsta domstolen*, derest det kunde anses nödigt att här gifva närmare bestämmelser i detta ämne, hemställa, att förevarande § måtte så ändras, att hänvisningen utbyttes mot ett fullständigare angifvande af genkärsmål begrepp i hufvudsaklig öfverensstämmelse med hvad härom innehölles i nuvarande 6 § af 11 kapitlet rättegångsbalken.

33 §.

Högsta domstolen ansåg förevarande stadgande, som saknade motvarighet i nu gällande lag, icke vara af något verkligt behof påkalladt; och då det dessutom torde för en käredepart komma att medföra synnerliga olägenheter, utan att motsvaras af någon afsevärd förmån för svarandeparten, hemställde högsta domstolen, att §:n måtte ur förslaget uteslutas.

34 §.

Högsta domstolen hemställde, att stadgandet i första punkten af denna § i så måtto inskränktes, att om svarande, utan att framställa invändning om möjligen förelupen felaktighet vid stämningens kungörande, inlåte sig i svaromål å densamma, hinder ej borde möta för sakens vidare handläggning på samma stämning.

35 §.

Justitieråden *Lilienberg*, *Huss*, *Wijkander* och *Petersson* hemställde, att då stadgandet i sista punkten af tredje stycket syntes strida mot grundsatsen att ingen må dömas ohörd, berörda stadgande måtte ur förslaget utgå.

Justitierådet *Hellström* yttrade:

»Den rätt, som i sista punkten af förestående § tillerkänts en tilltalad person att utan stämning väcka talan om ansvar och skadestånd, synes mig böra begränsas derhän, att han skulle ega att begagna sig af samma rätt allenast under förutsättning, att den, emot hvilken talan väckes, vore åtminstone genom ombud vid rätten tillstädes; och hemställer jag förty, att ifrågavarande punkt måtte i sådant hänseende ändras.»

Justitierådet *Afzelius* anförde:

»Såsom bekant behandlas enligt svensk rättegångsordning såsom brottmål äfven ett fristående skadestånds- eller ersättningsyrkande, der det grundar sig på en s. k. causa criminalis. I följd häraf skulle ock de i denna § gifna bestämmelser komma att i dylikt fall tillämpas. Det behof som i egentliga brottmål rättfärdigar en större stränghet mot svaranden, än i tvistemålen, synes mig emellertid i dessa fall alldeles

icke vara förhanden; det synes icke finnas skäl att här förneka svarenden det tillfälle till förberedelse, hvilket den obligatoriska stämningen och den längre stämningstiden äro egnade att gifva. Jag hemställer derföre, huruvida icke i nämnda hänseenden kunde göras undantag för mål, der talan föres allenast om skadestånd eller ersättning, och dessa mål härutinnan likställas med tvistemålen.

I öfrigt är jag ense med justitierådet Hellström.»

37 §.

Justitierådet *Hellström* anförde:

»Att i lag införa ovilkorligt stadgande derom, att stämningmäns antal skall utgöra minst två för hvarje socken, synes mig icke lämpligt. I vissa delar af landet äro nemligen socknarne af så ringa utsträckning, att nämnda antal stämningmän ingalunda kan derstädes anses erforderligt. Den domsaga t. ex., som varit mig anförtrodd, eller Kinds och Redvägs härads domsaga i Elfsborgs län, består af ej mindre än femtiotre socknar, och att häradsrätterna derstädes skulle hafva ovilkorlig förpligtelse att förordna 106 stämningmän, synes mig så mycket mer orimligt, som något behof derstädes af ett så stort antal stämningmän icke förefinnes. Liknande torde förhållandet vara inom åtskilliga andra domsagor; och då det dessutom ofta är förenadt med icke ringa svårighet att erhålla lämpliga personer, villige att åtaga sig det allt annat än begärliga uppdraget att vara stämningssman, synes det mig lämpligast böra åt vederbörande underrätter öfverlemnas att efter för handen varande förhållanden pröfva, huru stort antal stämningmän kan för hvarje särskild ort erfordras. Jag hemställer derför, att hvad förslaget innehåller derom, att å landet skall förordnas minst två stämningmän i hvarje socken, måtte uteslutas.

Hvad beträffar andra stycket af förevarande §, torde med fog kunna ifrågasättas, huruvida deri förekommande stadganden, hvilka icke hafva någon motsvarighet i nu gällande lag, äro behöfliga eller, om så skulle vara förhållandet, för sitt ändamål tillfyllestgörande. Innebördens af samma stadganden är uppenbarligen att söka bereda dem, som af stämningmän vilja sig begagna, tillfälle att erhålla kunskap om hvilka dertill äro förordnade. Då det emellertid för närvarande icke torde möta svårighet att få kännedom om hvilka personer inom en ort äro att såsom stämningmän tillgå, synes mig stadgandena kunna utan

olägenhet undvaras. Skulle dock ett offentliggörande i nu förevarande hänseende anses böra ega rum, så torde under inga förhållanden skyldighet att hålla förteckning öfver stämmingsmännen böra påläggas Konungens befallningshafvande. Då nemligen denna myndighet icke sjelf verkställer de på densamma ankommande delgifningar, utan låter dessa ombesörjas af underlydande tjänstemän eller betjente, har uppenbarligen Konungens befallningshafvande intet behof af att föregen del ega kännedom om stämmingsmännen inom länet, och icke heller synes det mig för allmänheten vara af någon nämnvärd nytta, om förteckningar öfver stämmingsmännen finnas hos Konungens befallningshafvande, ity att det för de allra flesta torde vara med sådana kostnader och besvär förenadt att derstädes inhemta upplysning, om hvilka äro att såsom stämmingsmän tillgå, att något anlåtande af Konungens befallningshafvande i dylikt syfte aldrig ifrågakommer. Likaledes synes mig den förpligtelse, som förslaget ålägger härads höfding, vara utan nytta. Luom de särskilda domsagorna hafva nog i allmänhet de personer, som behöfva anlita stämmingsmän, kännedom om dessa; men, derest så icke skulle vara fallet, torde domsagoborne, särskildt inom de vidsträcktare domsagorna, icke hafva den lätthet att uppsöka härads höfdingen, att de vid behof att använda stämmingsmän äro i tillfälle att af härads höfdingen skaffa sig upplysning om desamma; och som rättens dörr ju i regel är för allmänheten tillgänglig blott några få gånger om året, synes mig icke heller ett anslag der vara till synnerlig nytta.

Om därför öfver hufvud taget något sådant offentliggörande, som i förslaget afses, kan anses behöfligt, synes det mig som om ett mera effektivt resultat skulle vinnas, derest allmänheten bereddes tillfälle att å skilda ställen inom en domsaga erhålla kännedom om stämmingsmännen för orten, och torde i så fall vederbörande länsmän vara mest lämpade att tillhandagå med dylika upplysningar, ty dels behöfva ju dessa tjänstemän ofta sjelfva använda stämmingsmän, dels torde de ej sällan anlitas af enskilda parter för biträde vid delgifningar och dels äro de, såsom bosatte å skilda orter inom en domsaga, lättare än härads höfdingen tillgängliga för meddelande af de upplysningar, hvarom nu är fråga.

På grund häraf hemställer jag att, derest nu ifrågavarande stadgande icke anses böra helt och hållet uteslutas, detsamma måtte ändras i riktning, jag senast antydt.»

Justitieråden *Lilienberg* och *Wijkander* förklarade sig dela de af justitierådet *Hellström* sålunda uttalade betänkligheter.

Justitieråden *Huss*, *Wijkander*, *Afzelius* och *Hellström* förenade sig om det yttrande, att då de bestämmelser, som komme att gälla om stämmings delgifvande, syntes böra äfven i annat hänseende än det förevarande erhålla en motsvarande tillämpning i afseende å delgifning af offentlig myndighets bud i allmänhet, justitieråden hemställde — under erinran tillika om hvad justitieråden i sådant syfte redan anfört vid 16 § — att de föreskrifter, som härutinnan kunde anses erforderliga, sammanfördes vare sig i en särskild § af denna lag eller ock i en särskild författning.

38 §.

Justitierådet *Afzelius* yttrade:

»Då de i 11 kap. 7 § rättegångsbalken meddelade föreskrifter angående sättet för stämmings delgifning eller kungörande icke upptagits i förslaget, ega de i denna § innefattade bestämmelser endast betydelsen af bevisregler. Såsom sådan regel betraktad torde den i 2 punkten meddelade bestämmelsen knapt vara följdriktig eller lämplig. När såsom embetsintyg i allmänhet gäller allenast intyget af två stämmingsmän, synes det oegentligt att tillägga en sådan tjänstemans intyg alldeles enahanda vitsord i ett särskildt fall; och vidkommande bevisvärdet af ett skriftligt erkännande synes äfven i förevarande fall böra gälla den i 17 kap. 1 § rättegångsbalken uttalade regeln, hvilken underkastar detta domarens fria pröfning. Jag hemställer alltså att denna punkt måtte utgå.»

Justitierådet *Wijkander* anförde:

»Beträffande den bevisning, som vid uppkommen fråga, huruvida stämning rätteligen blifvit kungjord, må tillerkännas vitsord, intager förslaget en väsentligen afvikande ställning från nu gällande lag. Medan den senare utgår från antagandet, att allenast fullt bevis må gälla, och angifver, huru beskaffad den bevisning skall vara, som må för fullt bevis anses, hvilat förslaget, efter hvad motiven utmärka, på den uppfattningen, att de allmänna bevisreglerna skola komma till användning, hvarförutom i 38 § af förslaget angifvas vissa fall, då såsom full bevisning skall gälla sådan, som enligt de allmänna bevisreglerna ej kan så anses.

Det vill emellertid synas som om de allmänna bevisreglerna ej väl lämpade sig i förevarande hänseende. De förutsätta nemligen, att s. k.

half bevisning — vare sig genom ett vittnes utsago eller genom bindande omständigheter och liknelser — kan vara åstadkommen — och att i sådan händelse värjemålsed må ådömas, men ådömandet af edgång rörande det faktum, att svaranden blifvit stämd eller ej, läser ej böra ifrågakomma. Edgång bör ej anlitas i oträngdt mål; och svårligen kan något behof af edgång anses föreligga i ett fall, der det stått käranden fritt att på förhand skaffa sig all den bevisning, som erfordras, och der bristandet åt bevisningen i allmänhet ej medför annan olägenhet än att käranden nödgas uttaga ny stämning. I och för sig oformligt synes ock vara att ådöma en svarande edgång, innan man ännu ens vet, om han blifvit stämd.

Vid sådant förhållande synas nu gällande bestämmelser i denna del böra lemnas företräde framför förslaget; och detta så mycket hellre, som det måste anses för en fördel för käranden att redan i lagen finna tydliggen angifven den bevisning, som kan godkännas. Med en sådan anordning blifver nemligen faran för käranden att misstaga sig om bevisningens värde så godt som ingen.»

Justitierådet *Hellström* erinrade, att för den händelse justitierådets vid 7 § gjorda hemställan vunne afseende, deraf påkallades en omarbetning af bestämmelserna i denna §. Komme deremot icke några föreskrifter om sättet för stämnings delgifning att i förslaget intagas, instämde justitierådet i den af justitierådet Afzelius vid §:n gjorda hemställan.

Justitierådet *Lilienberg* yttrade:

»Då förslaget, såsom mig synes på goda skäl, hellre än att föreskrifva en viss form för stämnings delgifvande, velat förordna, huru intyg derom borde vara beskaffadt, för att kunna och böra af rätten godkännas, återstår för mig endast att tillse, om icke äfven andra bevis än de här nämnda, borde i förevarande afseende kunna vara till fyllest; och jag skulle då vilja hemställa, att äfven intyg af ensamt kronofogde, stadsfogde eller länsman borde såsom giltigt antagas. I öfrigt förefaller det mig såsom vore det lämpligare att åt stadgandet gifva den formen, att de ifrågavarande intygen skulle gälla såsom bevis, än att såsom nu förklara, att de skola anses såsom *fullt* bevis, ett uttryck, som icke heller förekommer i de äldre lagförslagen, och det antagligen af skäl, att intyget visserligen skulle tagas för godt, men endast såvida det icke genom annan bevisning blefve vederlagdt.»

12. kap.

8 §.

Högsta domstolens ledamöter förenade sig om följande yttrande:

»Då stadgandena om böter för svarandeparts utevaro i tvistemål upptagas i särskild författning, synes det vara mindre lämpligt, att motsvarande föreskrifter rörande brottmålen ingå såsom en del af sjelfva rättegångsbalken, och hemställes förty, att samma föreskrifter inrymmas i en särskild författning.

Hvad angår dessa föreskrifters innehåll synes till en början lämpligt vara, att till förekommande af all tvekan uttrycklig bestämmelse, såsom i nu gällande lag i afseende å vissa brottmål skett, meddelas derom, att domstolen i brottmål i allmänhet eger, der den finner sådant lämpligt, lägga svaranden vite före. I fråga åter om den rätt, som enligt förslaget liksom enligt gällande lag tillkommer domstolen att låta inställa uteblifven svarande genom hemtning, så synes denna rätt böra så bestämmas, att domstolen eger, på hvilket stadium af målet som helst, så snart svaranden förfallolöst uteblifvit och domstolen finner hans inställande genom hemtning erforderligt, derom förordna, oafsedt om annan påföljd, såsom vite, varit för svarandens utevaro stadgad. Om emellertid en dylik hemtningsrätt medgifves domstolen, torde å andra sidan böra stadgas, att om hemtningsbeslutet gifves vare sig å dag, dertill instämtdt brottmål blifvit utsatt, eller å dag till hvilken det uppskjutits, och hinner verkställas så snart, att målet å samma dag kan ånyo förekomma, böter eller vite för utevaro den dagen ej må svaranden ådömas.»

Justitierådet *Afzelius* tillade, att det slag af brottmål, hvarom justitierådet erinrat vid 35 § i lagförslaget, syntes böra jemväl i det hänseende, hvarom här vore fråga, behandlas såsom tvistemål, så att t. ex. hemtning i dylika mål icke borde under något förhållande ifrågakomma.

B. Förslag till lag om ändrad lydelse af 5 och 6 §§ i förordningen angående ändring i vissa fall af gällande bestämmelser om häradssting den 17 maj 1872.

6 §.

Högsta domstolen hemstälde att, till undvikande af missförstånd, i första punkten emellan orden »nästa» och »sammanträde» insattes ordet »allmänna», hvarigenom stadgandet i förevarande hänseende skulle erhålla samma lydelse, som det nu har.

Ex protocollo

Erik Ölander.

Utdrag af protokollet öfver justitiedepartementets ärenden, hållet inför Hans Kongl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott fredagen den 3 februari 1899

i närvaro af:

Hans excellens herr statsministern BOSTRÖM,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena grefve DOUGLAS,
Statsråden: herr friherre ÅKERHJELM,
 WIKBLAD,
 friherre RAPPE,
 ANNERSTEDT,
 VON KRUSENSTJERNA,
 CLAËSON,
 DYRSSEN,
Justitieråden: WIJKANDER,
 HELLSTRÖM.

Chefen för justitiedepartementet statsrådet Annerstedt anmälde i underdånighet:

Högsta domstolens utlåtande öfver de genom Kongl. Maj:ts beslut den 21 Februari 1898 till högsta domstolen remitterade förslag till lag angående ändring i vissa delar af rättegångsbalken och till lag om ändrad lydelse af 5 och 6 §§ i förordningen angående ändring i vissa fall af gällande bestämmelser om häradsting den 17 Maj 1872.

Efter att hafva redogjort för berörda utlåtande anförde departementschefen:

»Med anledning af de anmärkningar, som inom högsta domstolen framstälts mot de remitterade förslagen, hafva vissa ändringar i desamma blifvit vidtagna. I afseende å dessa tillåter jag mig att åbe-

ropa hvad inom högsta domstolen blifvit anfördt och anser mig nu endast böra beröra några särskilda inom högsta domstolen gjorda anmärkningar, hvilka icke funnits böra föranleda sådan ändring, som inom högsta domstolen blifvit ifrågasatt.

Beträffande 11 kap. 5 § rättegångsbalken — som i sin föreslagna lydelse lemnar käranden öppet att muntligen eller skriftligen begära stämning — hafva högsta domstolens fleste ledamöter, under erinran om vigten deraf, att kärandens påståenden och de till grund därför liggande uppgifter redan i stämningen upptoges så fullständigt och redigt som möjligt, hemställt, att såsom regel måtte stadgas, att stämning skulle sökas skriftligen och undantag härifrån medgifvas endast för det fall, att sökanden ej sjelf förmådde skriftligen uppsätta ansökningen och i följd af medellöshet saknade utväg att få den genom annan uppsatt. Då emellertid ett dylikt stadgande skulle för de talrika mindre bemedlade parter, som ej äro i stånd att på egen hand affatta en skriftlig stämningsansökning, medföra kostnader, hvilka de enligt förslaget likasom enligt gällande lagstiftning kunna undgå genom anlåtande af utvägen att muntligen söka stämning, samt det ej lär kunna obetingadt antagas, att yrkanden och sakuppgifter varda i en skriftlig stämningsansökning affattade med större fullständighet och reda än i en på grund af kärandens muntliga framställning utfärdad stämning, har giltig anledning ansetts ej föreligga att härutinnan frångå den ståndpunkt det remitterade förslaget intager.

Vid 11 kap. 11 § rättegångsbalken har högsta domstolen erinrat, att då de i förslaget innefattade bestämmelser, hvarigenom för en mängd fall det medgäfves kärandepart att i vanlig ordning delgifva stämning allenast en af de flere personer, hvilka i saken vore parter eller hade att företräda part, uppenbarligen icke medförde någon förändring i afseende å möjligheten för domstolen att afgöra målet utan att samtliga parter eller parts representanter iakttagit inställelse, samt det icke kunde ifrågasättas att mot en uteblifven part eller representant för part tillämpa de i förordningen den 6 oktober 1882 stadgade påföljder, med mindre den uteblifne bevisligen fått sig stämningen kungjord, lagstiftningen härutinnan borde på lämpligt sätt fullständigas.

Den sålunda framställda anmärkningen synes åsyfta det förhållande, att uttryckliga bestämmelser saknas i fråga om förfarandet i sådana fall, der målet synes icke böra afgöras med mindre svaromål afgifvits, samt i följd af stämningmottagarens försummelse att behörigen fort-

ställa stämningen till alla dem, som skola i målet svara, de i 1882 års förordning angifna tvångsmedel ej kunna komma till användning mot samtliga parter eller representanter för part. Visserligen lär det ej kunna förnekas, att i berörda hänseende gällande lagstiftning i viss mån lider af ofullständighet. Frågan om afhjelpande af denna bristfällighet i föreskrifterna om förfarandet inför rätta står emellertid icke i nödvändigt sammanhang med den nu föreslagna lagstiftningen angående stämning, hvilket tydligt framgår deraf, att förslagets regler om stämmings öfverlemnande till annan än svarande eller till allenast en af flere, som skola afgifva svaromål, till väsentlig del äro hemtade från gällande lag. Vid sådant förhållande och då lämpliga stadganden i det af högsta domstolen antydda ämne ej synas kunna komma till stånd utan väsentliga rubbningar i vissa delar af rättegångsbalken, hvilka eljest ej stå i samband med nu förevarande lagstiftning, torde frågan om dylika stadgandens utarbetande bära tills vidare anstå.

I fråga om huru stämning skall kungöras handelsbolag, aktiebolag eller registrerad förening för ekonomisk verksamhet äro föreskrifter meddelade i de år 1895 tillkomna bolags- och föreningslagarne. Jemlikt dessa skall stämningen i allmänhet anses lagligen kungjord, då den delgifvits någon af de personer, hvilka, hvar för sig eller samfäldt, ega företräda bolaget eller föreningen, dock att i afseende å stämning, som å aktiebolag eller förening tagits af dess egen styrelse, särskilda regler äro stadgade. Enligt det remitterade förslaget skulle omförmälda föreskrifter lemnas orubbade men stadganden i ämnet införas jemväl i 11 kap. rättegångsbalken. Den föreslagna 16 § i nämnda kap. (15 § i den reviderade texten) upptager nämligen en bestämmelse, som i sig innesluter bolagslagstiftningens regel om särskild bolagsmans eller styrelseledamots befogenhet att mottaga stämning. Föreskrifterna om delgifning af stämning, som af aktiebolags eller förenings styrelse tagits å bolaget eller föreningen, äro deremot ej i förslaget intagna, utan innehåller förslaget i sådant afseende en hänvisning till förenämnda, redan gällande stadganden.

Högsta domstolens flesta ledamöter hafva anmärkt såsom olämpligt, att, på sätt enligt förslaget blefve fallet, nu anförda bestämmelser skulle finnas splittrade i skilda författningar, och förty hemställt, att de i bolagslagarne upptagna bestämmelserna måtte öfverflyttas till 11 kap. rättegångsbalken. Öfriga ledamöter hafva åter från enahanda synpunkt förordat, att i nämnda kap. endast hänvisades till bolagslagstiftningen.

Ehuru det visserligen vore önskvärdt, om samtliga bestämmelser beträffande sättet för bolags och föreningars instämmande kunde i rättegångsbalken sammanföras, äro dock de särskilda, i bolagslagstiftningen upptagna föreskrifter, till hvilka förslaget för visst fall hänvisar, af den detaljerade beskaffenhet och stå delvis i sådant sammanhang med andra, till berörda lagstiftning hörande stadganden, att de icke gerna kunna ur sitt nuvarande sammanhang lösryckas. Att åter, såsom inom högsta domstolen äfven blifvit hemställt, låta förevarande § i rättegångsbalken jemväl i fråga om bolagsmans eller styrelseledamots behörighet att mottaga stämning hänvisa till bolagslagstiftningen, synes så till vida mindre lämpligt, som den i berörda hänseende antagna grundsats bör ega giltighet äfven i fråga om sådana bolag eller föreningar, å hvilka nämnda lagstiftning ej eger tillämpning, och så till vida måste upptagas i rättegångsbalken. Deremot torde till afhjelpande af den oegentlighet, som onekligen ligger deri, att nyssberörda grundsats, i hvad den angår handelsbolag, aktiebolag och registrerade föreningar, uttalas å två särskilda ställen i lagstiftningen, bolags- och föreningslagarnes bestämmelser om stämning kungörande för bolagsman eller styrelseledamot böra utbytas mot en hänvisning till rättegångsbalkens stadganden i detta ämne; och har jag låtit utarbета förslag till den ändrade lydelse af nyssnämnda lagar, som häraf föranledes.

Derjemte har med anledning af anmärkning, som inom högsta domstolen förekommit, den i 11 kap. 16 § rättegångsbalken (15 § i den reviderade texten) förekommande hänvisning blifvit förtydligad.

I 18 § (17 § af den reviderade texten) har i enlighet med en inom högsta domstolen framställd erinran vidtagits den ändring, att stämning å väghållningsskyldige skall kungöras vägstyrelsens ordförande. Att, såsom jemväl blifvit hemställt, låta en motsvarande regel gälla i fråga om stämning å delegare i häradsallmänning har deremot ansetts ej kunna ifrågasättas, då allmänningsstyrelsen ej under alla förhållanden eger föra delegarnes talan.

I afseende å de bestämmelser, som den föreslagna 23 § af 11 kap. rättegångsbalken (jfr. 22 och 23 §§ i den reviderade texten) innehåller rörande beräkning af stämningstid, har högsta domstolen uttalat, att såsom svarandens hemvist borde i allmänhet vid dylik beräkning anses den ort, der han vore mantalsskrifven; till stöd hvarför anförts, att den i 10 kap. 1 § rättegångsbalken förekommande bestämmelse, att svarandens personliga forum vore domstolen i den ort, der han hade bo och

hemvist, alltid tolkats såsom afseende domstolen i den ort, der svaranden vore mantalsskrifven, samt att det vore olämpligt, att svarandens hemvist skulle vara ett annat då fråga vore om forum än då frågan gälde beräkningstid.

Anledningen till att i förslaget ej tagits hänsyn till mantalsskrifningsorten är att söka uteslutande deri, att, såsom af högsta domstolen ock antydts, de för vanliga förhållanden afpassade stämningstiderna med ett dylikt beräkningssätt skulle för vissa svarande blifva otillräckliga. Detta gäller emellertid företrädesvis sådana personer, som, fastän de under längre tid uppehålla sig utom riket, dock enligt gällande bestämmelser skola inom riket mantalsskrifvas, nämligen dem, som äro i rikets tjenst å utländsk ort anställda, jemte deras familjer och svenska betjening äfvensom vissa sjöfarande. Derest alltså, på sätt torde lämpligen kunna ske, i lagen skiljes mellan delgifning inom och utom riket, synes hinder ej möta att i fråga om det förra fallet låta den af högsta domstolen förordade regeln om hemvistets likställande med mantalsskrifningsorten vinna oinskränkt tillämpning. Hvad åter beträffar delgifning utom riket lärer mot sjelfva grundsatsen om stämningstidens beräkning med hänsyn till svarandens hemvist kunna med fog anmärkas, att densamma lätt kan leda till obillighet mot svaranden i sådana fall, då denne vid stämningens mottagande befinner sig på betydande afstånd från boningsorten, i hvilket hänseende särskildt må erinras, att i sådana fall, der en inom riket boende person under vistelse utomlands stämmas till domstol i hemorten eller öfverhufvud till svensk domstol, det i förslaget antagna beräkningssätt tydligen leder till mindre tillfredsställande resultat. Vid detta förhållande synes stämningstidens längd vid delgifning utom riket i stället böra göras beroende af hvar delgifningen eger rum.

I öfverensstämmelse med hvad nu anförts hafva stadgandena i förevarande § omarbetats, dervid för vinnande af ökad reda och öfverskådlighet föreskriften om stämningstidens beräkning vid delgifning utom riket öfverflyttats till nästföljande §.

I sammanhang dermed att, i enlighet med högsta domstolens hemställan, den i 29 § föreslagna stämningstid för menigheter blifvit utsträckt till 60 dagar, har motsvarande förändring ansetts böra vidtagas i afseende å den i 26 § intagna föreskrift om stämningstid för byamän och andra delegare i jordsamfällighet; och har vid sådant förhållande

det i sistnämnda § upptagna förbehåll om förlängning i visst fall af stämningstiden funnits kunna utan olägenhet bortfalla.

I afseende å det i 37 § upptagna stadgande, att å landet stämningensmännens antal skall utgöra minst två för hvarje socken, hafva några ledamöter af högsta domstolen erinrat, att i vissa delar af landet socknarne vore af så ringa utsträckning, att nämnda antal ej kunde anses erforderligt, äfvensom att det ofta vore förenadt med svårighet att finna lämplige personer, som vore villige att åtaga sig uppdraget att vara stämningmän. Att, såsom bemälde ledamöter ifrågasatt, helt och hållet utesluta ifrågavarande stadgande synes mindre lämpligt, då det uppenbarligen är af stor vikt, att tillräckligt antal stämningmän å hvarje ort förordnas, samt erfarenheten visar, att sådant för närvarande ej allestädes sker. Deremot har, med hänsyn till föreskriften om nämndemäns likställighet med särskildt förordnade stämningmän, minimiantalet af de förordnade ansetts kunna utan olägenhet nedsättas till en i hvarje socken, ett antal för hvars fyllande med lämpliga personer svårighet ej torde möta.

De föreskrifter, som den föreslagna 8 § i 12 kap. rättegångsbalken innehåller rörande påföljd af parts utevaro i brottmål, hafva efter omarbetning i den af högsta domstolen angifna syftning upptagits i ett särskildt lagförslag, vid hvilket förhållande rubriken till hufvudförslaget kunnat i enlighet med hvad högsta domstolen hemställt förtydligas.»

Departementschefen uppläste härefter i enlighet med det afgifna yttrandet affattade förslag till lag angående ändrad lydelse af 11 kap. rättegångsbalken, lag angående påföljd i vissa fall af parts uteblifvande i brottmål, lag om ändrad lydelse af 5 och 6 §§ i förordningen angående ändring i vissa fall af gällande bestämmelser om häradsting den 17 maj 1872, lag angående ändrad lydelse af 17 § i lagen om handelsbolag och enkla bolag den 28 juni 1895, lag angående ändrad lydelse af 41 § i lagen om aktiebolag den 28 juni 1895 samt lag angående ändrad lydelse af 24 § i lagen om registrerade föreningar för ekonomisk verksamhet den 28 juni 1895; och hemställde departementschefen i underdånighet, att Kongl. Maj:t tacktes, jemlikt § 87 regeringsformen, för Riksdagen till antagande framlägga dessa förslag.

Justitieråden Wijkander och Hellström åberopade hvad de vid förslagens granskning i högsta domstolen yttrat i de delar, hvori de nu framlagda förslagen afveke från de af dem uttalade åsikter.

Statsrådets öfrige ledamöter tillstyrkte bifall till föredragande departementschefens hemställan;

och tacktes, med bifall till denna hemställan, Hans Kongl. Höghet Kronprinsen-Regenten i nåder förordna, att till Riksdagen skulle aflätas nådig proposition af den lydelse bilagan litt. A vid detta protokoll utvisar.

Ex protocollo

Erik Ölander.
